

**INFORMACJA
BANKU SPÓŁDZIELCZEGO
W TRZEBIESZOWIE**

**wynikająca z art. 111a Ustawy Prawo bankowe
wg stanu na 31.12.2018 r.**

Trzebieiszów, 2019

1. Informacje dotyczące działalności Banku poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i stopy zwrotu z aktywów za rok obrotowy.

Bank Spółdzielczy w Trzebieszowie prowadzi działalność bankową na rzecz osób fizycznych, osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, o ile posiadają zdolność prawną, wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w obrębie województwa lubelskiego oraz na terenie powiatu siedleckiego.

Bank podaje do publicznej wiadomości stopę zwrotu obliczoną jako iloraz zysku netto i sumy bilansowej. Na dzień 31.12.2018r. wyznaczona w ten sposób stopa zwrotu z aktywów Banku wynosiła: 1,32%.

2. Opis systemu zarządzania, w tym systemu zarządzania ryzykiem.

1. Zarządzanie ryzykiem odbywa się zgodnie ze Strategią zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, opracowaną przez Zarząd i zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą Banku.
2. Strategia jest zgodna z założeniami „Strategii działania Banku Spółdzielczego w Trzebieszowie” i podlega corocznemu przeglądowi zarządczemu i weryfikacji. Przegląd i weryfikacja dokonywana jest również w przypadku występowania znaczących zmian wewnątrz Banku lub w jego otoczeniu.
3. „Strategia zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku Spółdzielczym w Trzebieszowie” jest powiązana również z innymi regulacjami o charakterze strategicznym: Polityką zarządzania kapitałem Banku, planami finansowymi, a także politykami w zakresie zarządzania poszczególnymi ryzykami.
4. Strategia zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka zawiera cele definiujące apetyt na ryzyko Banku, rozumiany jako maksymalny akceptowalny poziom ryzyka jaki Bank może ponieść.

Struktura organizacyjna zarządzania ryzykiem

1. W procesie zarządzania ryzykiem, strategiczne cele określa Rada Nadzorcza, która ocenia skuteczność działań Zarządu Banku, mających za zadanie zapewnienie efektywności procesu zarządzania ryzykiem.
2. W Banku Spółdzielczym w Trzebieszowie funkcjonuje zorganizowany proces zarządzania ryzykiem, w którym uczestniczą organy Banku, wyznaczone komitety i komórki organizacyjne oraz pracownicy.
3. Struktura organizacyjna Banku umożliwia skuteczne zarządzanie i kontrolę ryzyka na wszystkich poziomach zarządzania:
 - 1) **poziom pierwszy** (pierwsza linia obrony przed ryzykiem) - zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej, bieżące zarządzanie ryzykiem przez wszystkie jednostki i komórki

organizacyjne Banku odpowiedzialne za działalność biznesową, zapewniające właściwe stosowanie mechanizmów kontroli ryzyka i bieżące zapewnianie zgodności działania z obowiązującymi przepisami prawa, a także regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi;

- 2) **poziom drugi** (druga linia obrony przed ryzykiem) - którą stanowi zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powoływanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych, niezależnie od zarządzania ryzykiem, o którym mowa w pkt. 1, a także działalność stanowiska ds. zgodności i stanowiska ds. kontroli wewnętrznej;
- 3) **poziom trzeci** (trzecia linia obrony przed ryzykiem) - którą stanowi audyt wewnętrzny sprawowany przez System Ochrony Zrzeszenia BPS SA.

4. W Banku zachowana jest zasada rozdzielenia odpowiedzialności za zarządzanie obszarami działalności Banku generującymi ryzyko, monitorującymi poziom ryzyka i kontrolującymi ryzyko, przy uwzględnieniu charakteru, skali i złożoności prowadzonej działalności Banku.

5. Zmiany dokonywane w strukturze organizacyjnej Banku są uzasadnione i zaplanowane z uwzględnieniem konieczności przeprowadzenia przeglądu obowiązujących regulacji wewnętrznych w celu zapewnienia spójności wprowadzanych zmian z przepisami prawa i przyjętymi założeniami w zakresie zarządzania ryzykiem.

6. Pracownicy Banku na wszystkich szczeblach organizacyjnych mają dostęp do wewnętrznych regulacji w zakresie zarządzania ryzykiem i znają zasady oraz zakres zadań poszczególnych komórek i jednostek organizacyjnych w zakresie zarządzania ryzykiem.

7. Zasady i procedury zarządzania ryzykiem obejmują pełny zakres działalności Banku.

8. Członkiem Zarządu nadzorującym zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku jest Prezes Zarządu.

9. Zarządzanie ryzykiem jest zorganizowane w sposób umożliwiający zapobieganie konfliktom interesów i powiązaniom personalnym poprzez odpowiednie kształtowanie struktury organizacyjnej, podział zadań i zasad podejmowania decyzji.

10. Schemat struktury organizacyjnej zarządzania ryzykiem obowiązujący w Banku w 2018 r:

RADA NADZORCZA KOMITET AUDYTU	POZIOM NADZORCZY
ZARZĄD	POZIOM ZARZĄDCZY
KOMITET ZARZĄDZANIA AKTYWAMI I PASYWAMI	POZIOM ANALITYCZNO- OPINIODAWCZY
KOMITET KREDYTOWY	POZIOM OPINIODAWCZY

STANOWISKO DS. KONTROLI WEWNĘTRZNEJ	POZIOM KONTROLNY
STANOWISKO DS. ZGODNOŚCI	POZIOM KONTROLNY
WERYFIKATOR KREDYTOWY	POZIOM ANALITYCZNY
POZOSTALI PRACOWNICY I JEDNOSTKI / KOMÓRKI ORGANIZACYJNE BANKU	POZIOM OPERACYJNY

Proces zarządzania ryzykiem

1. Do głównych zadań w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku należy:
 - 1) dostarczanie informacji na temat ryzyka i jego profilu;
 - 2) stosowanie działań profilaktycznych redukujących ryzyko i jego skutki;
 - 3) monitorowanie dopuszczalnego poziomu ryzyka, w tym norm płynnościowych, określonych w Pakiecie CRD IV/CRR;
 - 4) szacowanie wymogów kapitałowych na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka, zgodnie z Rozporządzeniem 575/2013 UE;
 - 5) analiza pokrycia wymogów kapitałowych funduszami własnymi, z uwzględnieniem buforów kapitałowych;
 - 6) uwzględnienie efektów pomiaru ryzyka w metodach szacowania wymogów kapitałowych, z uwzględnieniem buforów kapitałowych;
 - 7) agregacja procesów szacowania wymogów kapitałowych z procesami zarządzania ryzykiem w Banku;
 - 8) raportowanie wyników oceny ryzyka oraz adekwatności kapitałowej Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej, zgodnie z Instrukcją Sporządzania Informacji Zarządczej;
 - 9) audyt skuteczności zarządzania ryzykiem w Banku;
 - 10) wykorzystywanie przez Zarząd oraz Radę Nadzorczą wyników kontroli wewnętrznej i audytu do bieżącego zarządzania oraz nadzoru nad zarządzaniem Bankiem.

2. Zarządzanie ryzykiem realizowane jest na podstawie pisemnych i zatwierdzonych przez Zarząd wewnętrznych regulacji, które określają sposób identyfikacji, pomiaru, monitorowania i raportowania poszczególnych rodzajów ryzyka, uznanych przez Bank za istotne. Do ryzyk istotnych w swojej działalności, Bank zalicza:
 - 1) ryzyko kredytowe;
 - 2) ryzyko koncentracji zaangażowani;
 - 3) ryzyko płynności i finansowania;
 - 4) ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej;
 - 5) ryzyko rynkowe (walutowe);
 - 5) ryzyko operacyjne, w tym ryzyko prawne;

- 6) ryzyko braku zgodności;
 - 7) ryzyko kapitałowe (niewypłacalności);
 - 8) ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej;
 - 9) ryzyko biznesowe (w tym wyniku finansowego), będące pochodną pozostałych ryzyk, zarządzane w procesie planowania;
- oraz inne ryzyka jeżeli, według oceny Banku, powinny podlegać jako ryzyko istotne odrębnemu zarządzaniu na podstawie regulacji wewnętrznych.
3. Na proces zarządzania ryzykiem składają się następujące czynności:
 - 1) identyfikacja ryzyka, polegająca na określeniu źródeł ryzyka, zarówno aktualnych, jak i potencjalnych, które wynikają z bieżącej i planowanej działalności Banku;
 - 2) pomiar ryzyka;
 - 3) zarządzanie ryzykiem, polegające na podejmowaniu decyzji dotyczących akceptowanego poziomu ryzyka, planowaniu działań, stosowaniu narzędzi redukcji ryzyka, wydawaniu zaleceń, tworzeniu regulacji wewnętrznych i narzędzi wspomagających;
 - 4) monitorowanie, polegające na stałym nadzorowaniu poziomu ryzyka w oparciu o przyjęte metody pomiaru ryzyka;
 - 5) raportowanie, obejmujące cykliczne informowanie Kierownictwa o skali narażenia na ryzyko i podjętych działaniach;
 - 6) stosowanie mechanizmów kontrolujących i ograniczających ryzyko - zidentyfikowany, zmierzony lub oszacowany poziom ryzyka - polega w szczególności na opracowywaniu i aktualizacji regulacji wewnętrznych, określaniu poziomu tolerancji na ryzyko, ustalaniu wysokości limitów i wartości progowych, wydawaniu zaleceń, podejmowaniu decyzji o wykorzystywaniu narzędzi wspierających zarządzanie ryzykiem.
 4. W procesie zarządzania ryzykiem w Banku główną rolę pełnią Rada Nadzorcza i Zarząd Banku.
 5. Wymagania wobec Rady Nadzorczej i Zarządu:
 - 1) członkowie Rady Nadzorczej i Zarządu muszą cieszyć się nieposzlakowaną opinią i posiadać wystarczającą wiedzę, umiejętności i doświadczenie do wykonywania swoich obowiązków. Ogólny skład organów Banku odzwierciedla odpowiednio szeroki zakres doświadczeń i kompetencji;
 - 2) wszyscy członkowie organów winni poświęcać wystarczająco dużo czasu wykonywaniu swoich funkcji w Banku, a także analizom kwestii ryzyka;
 - 3) organy Banku zobowiązane są brać czynny udział w zarządzaniu wszystkimi rodzajami istotnego ryzyka, o których mowa w przepisach rangi ustawowej i w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013. Oznacza to regularne omawianie zagadnień ryzyka na posiedzeniach organów.
 6. Rada Nadzorcza w zakresie zarządzania ryzykiem:
 - 1) sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność, w tym również sprawuje nadzór nad adekwatnością i skutecznością systemu

zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ryzykiem systemów informatycznych i bezpieczeństwem informacji;

- 2) zatwierdza Strategię działania Banku, zasady stabilnego i ostrożnego działania Banku, a także apetyt/tolerancję na ryzyko;
- 3) sprawuje nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie podejmowania ryzyka ze strategią i planem finansowym Banku;
- 4) zatwierdza strukturę organizacyjną, dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka;
- 5) zapewnia wybór członków Zarządu, posiadających odpowiednie kwalifikacje do sprawowania wyznaczonych im funkcji;
- 6) przyjmuje odpowiednie informacje sprawozdawcze i wyniki kontroli wewnętrznej; na ich podstawie podejmuje decyzje o potrzebie podjęcia działań w reakcji na stwierdzone nadmierne narażenie na ryzyko;
- 7) nadzorując ryzyko operacyjne szczególną uwagę poświęca zagadnieniom bezpieczeństwa informacji i systemów informatycznych, w tym:
 - a) zarządzaniu bezpieczeństwem środowiska teleinformatycznego oraz ciągłością działania;
 - b) procesowi tworzenia i aktualizacji strategii w obszarach technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego;
 - c) zarządzaniu elektronicznymi kanałami dostępu;
 - d) współpracy z zewnętrznymi dostawcami usług w zakresie środowiska teleinformatycznego i jego bezpieczeństwa;
 - e) zapewnieniu adekwatnej struktury organizacyjnej oraz zasobów kadrowych w obszarach technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego;
 - f) zarządzaniu jakością danych o kluczowym znaczeniu.

7. W ramach Rady Nadzorczej został powołany Komitetu Audytu, którego głównym zadaniem jest min. monitorowanie skuteczności systemu kontroli wewnętrznej i systemu zarządzania ryzykiem na podstawie otrzymanych od Zarządu informacji z zakresu oceny ryzyka, sposobie identyfikacji i monitorowania ryzyka, zwiększonej ekspozycji na dane ryzyko oraz dokonywanie oceny kroków, jakie zostały podjęte w celu zmniejszenia danego ryzyka.

8. Zarząd w zakresie zarządzania ryzykiem:

- 1) odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację pisemnych strategii, polityk oraz regulacji wewnętrznych dotyczących identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka w zakresie:
 - a) systemu zarządzania ryzykiem,
 - b) systemu kontroli wewnętrznej,
 - c) szacowania kapitału wewnętrznego, zarządzania i planowania kapitałowego;
- 2) odpowiada za skuteczność systemu zarządzania ryzykiem, systemu kontroli wewnętrznej, procesu szacowania kapitału wewnętrznego, dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz za nadzór nad efektywnością tych procesów;

- 3) odpowiada za właściwe ustalenie całkowitego wymaganego poziomu kapitału na pokrycie wszystkich istotnych rodzajów ryzyka i jego jakościową ocenę;
- 4) wprowadza, zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą, strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka;
- 5) wprowadza podział zadań realizowanych w Banku, który zapewnia niezależność funkcji pomiaru, monitorowania i kontrolowania ryzyka od działalności operacyjnej, skutkującej podejmowaniem ryzyka przez Bank;
- 6) zatwierdza rodzaje limitów wewnętrznych oraz ich wysokość, dostosowaną do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka Banku;
- 7) odpowiada za przejrzystość działań Banku, a w szczególności za:
 - a) ujawnianie informacji na temat działalności Banku, pozwalających na ocenę skuteczności działania Rady Nadzorczej i Zarządu w zakresie zarządzania Bankiem, monitorowania bezpieczeństwa jego działalności i na ocenę sytuacji finansowej;
 - b) zapewnienie zgodności działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa i regulacjami ostrożnościowymi Komisji Nadzoru Finansowego;
 - c) zapewnienie, że Bank prowadzi politykę służącą zarządzaniu wszystkimi istotnymi rodzajami ryzyka w działalności i posiada regulacje wewnętrzne w tym zakresie;
- 8) odpowiada za bezpieczeństwo informacji i systemów informatycznych;
- 9) uwzględni rezultaty badań prowadzonych przez audyt wewnętrzny sprawowany przez Spółdzielnię Ochrony Zrzeszenia BPS oraz biegłych rewidentów przy podejmowaniu decyzji w ramach zarządzania Bankiem.

9. W ramach podziału zadań w Zarządzie Prezes Zarządu pełni nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem istotnym w działalności Banku. W zakresie swoich zadań związanych z nadzorem nad zarządzaniem ryzykiem istotnym, Prezes Zarządu odpowiada za funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem w obrębie całego Banku, w tym za funkcjonowanie systemu informacji zarządczej w zakresie ryzyka.

10. Rada Nadzorcza Banku i Zarząd Banku jako organy kolegialne dają rękojmię właściwego zarządzania ryzykiem, a ogólny skład organów Banku odzwierciedla odpowiednio szeroki zakres kompetencji (wyszkolenia, doświadczenia), tak aby możliwy był odpowiedni nadzór nad ryzykiem.

11. W procesie zarządzania ryzykiem oprócz Rady Nadzorczej i Zarządu Banku, biorą udział inne komórki organizacyjne, które uczestnicząc w procesie zarządzania ryzykiem realizują cele zawarte w „Strategii zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka (...)”, zgodnie z „Regulaminem Organizacyjnym (...)” w ramach przypisanych im zadań w strukturze organizacyjnej Banku oraz w procedurach wewnętrznych, dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka. Pozostałe komórki organizacyjne odpowiedzialne są głównie za:

- a) wypełnianie obowiązków sprawozdawczych dla odbiorców zewnętrznych;

- b) sprzedaż produktów bankowych;
- c) zarządzanie nadwyżkami środków;
- d) identyfikację i akceptację ryzyka kredytowego dla pojedynczych transakcji;
- e) pomiar, monitorowanie i kontrolę poszczególnych rodzajów ryzyka bankowego.

W 2018 r. w systemie zarządzania ryzykami uczestniczyły następujące komórki:

- 1) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami jako drugi poziom zarządzania odpowiedzialny głównie za:
 - a) opracowywanie projektów strategii, polityk i regulacji wewnętrznych dotyczących zarządzania ryzykiem oraz adekwatności kapitałowej, a także za ich okresową weryfikację;
 - b) identyfikację, ocenę, kontrolę, monitorowanie i raportowanie ryzyka powstałego w związku z prowadzoną działalnością, w tym szacowanie kapitału wewnętrznego;
 - c) monitorowanie przestrzegania przyjętych w Banku limitów wewnętrznych oraz apetytu na ryzyko;
 - d) sporządzanie analiz będących podstawą do określenia wysokości limitów wewnętrznych ograniczających ryzyko;
 - e) opracowanie testów warunków skrajnych i ich okresowe wykonywanie oraz planów awaryjnych w zakresie poszczególnych rodzajów ryzyk.
- 2) Komitet Kredytowy Banku jako drugi poziom zarządzania odpowiedzialny za opiniowanie transakcji kredytowych pod kątem ponoszonego przez Bank ryzyka, zgodnie z regulacjami wewnętrznymi;
- 3) Weryfikator kredytowy jako drugi poziom zarządzania odpowiedzialny głównie za:
 - a) dokonywanie weryfikacji dokumentacji kredytowej, w tym oceny zdolności kredytowej, proponowanych zabezpieczeń, a także poprawności propozycji decyzji kredytowych;
 - b) dokonywanie okresowego przeglądu zabezpieczeń i niezależnego przeglądu klasyfikacji portfela kredytowego oraz przedstawianie propozycji klasyfikacji, tworzenia i rozwiązywania rezerw celowych odnośnie monitorowanych ekspozycji;
 - c) podejmowanie czynności windykacyjnych, zgodnie z regulacjami wewnętrznymi i współpracę z organami egzekucyjnymi;
- 4) Stanowisko ds. zgodności jako drugi poziom zarządzania odpowiedzialne głównie za:
 - a) opracowywanie wewnętrznych regulacji w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności;
 - b) identyfikację, ocenę i monitorowanie ryzyka braku zgodności działania Banku jako instytucji z obowiązującymi przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi, w tym poprzez prowadzenie działań wyjaśniających oraz testów zgodności;
 - c) sporządzanie raportów w zakresie ryzyka braku zgodności dla Zarządu i Rady Nadzorczej;
 - d) monitorowanie zmian w przepisach prawa oraz spójność regulacji wewnętrznych Banku.
- 5) Stanowisko ds. kontroli wewnętrznej jako drugi poziom zarządzania odpowiedzialne głównie za:

- a) zapewnianie przestrzegania mechanizmów kontrolnych dotyczących w szczególności zarządzania ryzykiem w Banku w wybranych obszarach, zgodnie z „Regulaminem systemu kontroli wewnętrznej (...)”;
 - b) przeprowadzanie w jednostkach i komórkach organizacyjnych Banku niezależnego testowania pionowego i poziomego, ustalanie przyczyn i skutków występujących nieprawidłowości oraz raportowanie w zakresie przeprowadzonych testów do Zarządu i Rady Nadzorczej.
- 6) Pozostałe komórki organizacyjne i pracownicy Banku jako pierwszy poziom zarządzania mają obowiązek przestrzegania zasad zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, obowiązującymi w Banku w formie wewnętrznych regulacji i zaleceń, uczestnictwa w postępowaniu wyjaśniającym przyczyny wystąpienia zdarzeń generujących ryzyko oraz raportowaniu tych zdarzeń.

12. Bank stosuje metody identyfikowania i pomiaru ryzyka związanego z jego działalnością dostosowaną do profilu, skali i złożoności ryzyka. W przypadku wątpliwości w zakresie poziomu ryzyka stosuje się podejście z zachowaniem maksymalnego stopnia ostrożności.

Częstotliwość pomiaru ryzyka dostosowana jest do wielkości oraz charakteru poszczególnych rodzajów ryzyka w działalności Banku.

Metody lub systemy pomiaru ryzyka, a w szczególności ich założenia, są poddawane okresowej ocenie uwzględniającej testowanie i weryfikację historyczną. Przegląd i aktualizacja metod lub systemów pomiaru ryzyka przeprowadzane są wraz z przeglądem procedur dotyczących zarządzania ryzykiem. W ramach pomiaru ryzyka Bank przeprowadza testy warunków skrajnych. Bank dokłada staranności, aby założenia przyjmowane w przeprowadzanych testach warunków skrajnych były właściwe i dawały podstawy rzetelnej oceny ryzyka, zapewniały lepsze zrozumienie profilu ryzyka Banku i wsparcie dla planowania kapitałowego.

Zakres testów dotyczących pomiaru ryzyka w ramach kapitałowych testów warunków skrajnych umożliwia wiarygodną ocenę podatności kapitału na skrajnie niekorzystne i nagłe zdarzenia.

13. W Banku obowiązują odpowiednie do skali i złożoności działalności limity wewnętrzne ograniczające poziom ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działania Banku.

Limity wewnętrzne ustalane są w nawiązaniu do celów strategicznych Banku i planów finansowych oraz uwzględniają przede wszystkim ogólną sytuację Banku, wyniki testów warunków skrajnych, alokację kapitału wewnętrznego na poszczególne ryzyka, a także dane historyczne w zakresie ich poziomu kształtowania się i wykorzystania.

Procedury wewnętrzne określają zasady ustalania i aktualizowania wysokości limitów oraz częstotliwość monitorowania ich przestrzegania i raportowania. Poziom limitów wewnętrznych jest dostosowany do akceptowanego przez Radę Nadzorczą Banku ogólnego poziomu ryzyka Banku oraz do poziomu limitów ustalonych w Systemie Ochrony BPS SA. Analizy będące podstawą do określenia wysokości limitów wewnętrznych są sporządzane w formie pisemnej. Przyjęte rodzaje limitów wewnętrznych, dotyczących poszczególnych rodzajów ryzyka oraz ich wysokość zatwierdza Zarząd Banku.

Procedury wewnętrzne dotyczące zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka określają wskaźniki ostrzegawcze dla poszczególnych limitów. Za wartość ostrzegawczą Bank przyjął, w większości limitów,

wykorzystanie wskaźnika na poziomie 90%. Procedury wewnętrzne określają sposób postępowania w przypadku przekroczenia limitów wewnętrznych. Przekroczenia limitów wewnętrznych są monitorowane i poddawane szczegółowej analizie – zadania te wykonują komórki organizacyjne wskazane w procedurach szczegółowych dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.

14. Podstawę monitorowania procesu zarządzania ryzykiem w Banku stanowi formalnie ustanowiony system informacji zarządczej. System informacji zarządczej dostarcza informacji na temat:

- 1) rodzajów i wielkości ryzyka w działalności Banku;
- 2) profilu ryzyka;
- 3) stopnia wykorzystania limitów wewnętrznych;
- 4) wyników testów warunków skrajnych;
- 5) skutków decyzji w zakresie zarządzania ryzykiem.

Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością umożliwiającą dostarczenie informacji o zmianach profilu ryzyka Banku. Zakres oraz szczegółowość sprawozdań wewnętrznych jest dostosowana do rodzaju raportowanego ryzyka oraz odbiorców informacji. Rzetelność, dokładność oraz aktualność dostarczanych informacji zapewnia wprowadzony w Banku system kontroli wewnętrznej.

Szczegółowe zasady działania systemu informacji zarządczej reguluje w Banku odrębna procedura. Ponadto w regulacjach dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka bankowego został określony zakres informacji zarządczej z obszaru, którego dotyczy regulacja.

2.1. Strategia i procesy zarządzania ryzykiem kredytowym (w tym ryzykiem koncentracji zaangażowań, ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych).

Ryzyko kredytowe związane jest z możliwością wystąpienia strat finansowych, spowodowanych niewywiązywaniem się klienta Banku z obowiązku zwrotu udzielonych klientowi należności, wynikających z warunków umowy. Z uwagi na możliwość poniesienia przez Bank relatywnie dużych strat, ryzyko kredytowe istotnie wpływa na jego działalność.

Stosowane w Banku metody zarządzania ryzykiem kredytowym, częstotliwość analiz oraz struktura organizacyjna dostosowane są do profilu i wielkości tego ryzyka oraz skali i złożoności działalności kredytowej Banku.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym na poziomie strategicznym realizowane jest przez Zarząd. Nadzór nad kreowaniem polityki w zakresie ryzyka kredytowego sprawuje Rada Nadzorcza.

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym jest budowa odpowiedniego do posiadanych funduszy własnych bezpiecznego portfela kredytowego, zapewniającego odpowiedni poziom dochodowości.

Podstawowym celem w zakresie ryzyka kredytowego jest uzyskanie wzrostu portfela kredytowego opartego na jego dywersyfikacji, przy zapewnieniu utrzymania ryzyka kredytowego i koncentracji na poziomie objętym tolerancją na ryzyko. Powyższe realizowane jest poprzez:

1. racjonalne zarządzanie ryzykiem kredytowym;

2. harmonijny wzrost portfela kredytowego skorelowanego ze wzrostem bazy depozytowej i minimalizacja wskaźnika udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytowym ogółem;
3. dywersyfikacja portfela kredytowego ukierunkowanego na zwiększenie udziału małej i średniej przedsiębiorczości;
4. zapewnienie zgodności procedur i produktów kredytowych Banku ze zmianami w powszechnie obowiązujących przepisach prawa.

Głównym dokumentem, stanowiącym ramowe zasady prowadzenia polityki zarządzania ryzykiem kredytowym jest „*Polityka zarządzania ryzykiem kredytowym (...)*”.

Polityka kredytowa, jak również istniejący system kompetencji kredytowych oraz szczegółowe wewnętrzne regulacje dotyczące poszczególnych obszarów działalności kredytowej stanowią kompleksowy system zarządzania ryzykiem kredytowym.

Proces zarządzania ryzykiem kredytowym obejmuje:

- 1) identyfikację czynników ryzyka kredytowego;
- 2) ocenę oraz ustalenie dopuszczalnych norm ryzyka kredytowego (limitów wewnętrznych ograniczających ryzyko);
- 3) monitorowanie, pomiar i raportowanie ryzyka;
- 4) wyliczenie wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego;
- 5) kontrolę zarządzania ryzykiem kredytowym, w tym koncentracji.

Bank zarządza ryzykiem kredytowym zarówno w odniesieniu do pojedynczej transakcji jak i do całego portfela kredytowego.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w odniesieniu do łącznego zaangażowania kredytowego, prowadzone jest poprzez:

- 1) monitorowanie i raportowanie ryzyka kredytowego, w tym ryzyka koncentracji zaangażowań;
- 2) monitorowanie i raportowanie jakości, struktury i dynamiki portfela kredytowego;
- 3) monitorowanie i raportowanie adekwatności dokonywanych odpisów i wielkości tworzonych rezerw na należności z grupy „zagrożone”;
- 4) monitorowanie ekspozycji kredytowych, w tym ekspozycji z grupy „zagrożone”, ich struktury, czynników ryzyka;
- 5) monitorowanie kredytów udzielanych podmiotom i osobom, o których mowa w art. 79a Ustawy Prawo bankowe;
- 6) monitorowanie i raportowanie skuteczności ustanawiania prawnych zabezpieczeń spłat ekspozycji kredytowych;
- 7) realizację przedsięwzięć organizacyjno-kadrowych, polegających w szczególności na:
 - a) organizacji bezpiecznych systemów podejmowania decyzji kredytowych,
 - b) rozdzieleniu funkcji operacyjnych od oceny ryzyka,
 - c) prawidłowym przepływie informacji,
 - d) odpowiednim doborze i szkoleniu kadr,

- e) nadzorze nad działalnością kredytową,
- f) organizacji odpowiedniego systemu kontroli.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym pojedynczej transakcji kredytowej polega na ustaleniu:

- 1) ryzyka wynikającego z sytuacji ekonomiczno – finansowej kredytobiorcy, będącego zarówno osobą fizyczną, jak i podmiotem gospodarczym czy rolniczym;
- 2) ryzyka związanego z zawieraną transakcją kredytową;
- 3) ryzyka związanego z transakcją kredytową w trakcie jej trwania.

Szczególny nacisk jest położony na monitoring terminowości spłat kredytów i monitoring branży rolniczej, w którą ze względu na specyfikę działalności, Bank jest głównie zaangażowany. Na bieżąco dokonywany jest przegląd ekspozycji kredytowych branży rolniczej i jej wpływu na portfel kredytowy Banku. W przypadku zidentyfikowania istotnej zależności pomiędzy ryzykiem branży rolniczej a ryzykiem kredytowym portfela, mogą zostać dotworzone rezerwy celowe.

Ogólny podział zadań i odpowiedzialności w 2018 r. w systemie zarządzania ryzykiem kredytowym, w tym koncentracji, detalicznych ekspozycji kredytowych oraz ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie:

1. Rada Nadzorcza określająca cele strategiczne oraz apetyt na ryzyko w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym, koncentracji, detalicznych ekspozycji kredytowych, ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w „*Strategii zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka (...)*”, sprawująca nadzór nad procesem zarządzania ryzykami i dokonująca co najmniej raz w roku, na podstawie sprawozdań składanych przez Zarząd oraz wyników kontroli wewnętrznej oceny stopnia efektywności zarządzania ryzykiem kredytowym i koncentracji.
2. Zarząd odpowiedzialny za organizację procesu zarządzania ryzykiem kredytowym i odpowiedni podział zadań, zatwierdzanie wysokości wewnętrznych limitów i regulacji wewnętrznych, podejmowanie decyzji kredytowych w zakresie wynikającym z kompetencji Zarządu.
3. W ramach podziału zadań pomiędzy Członkami Zarządu:
 - a) Prezes Zarządu pełniący nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem kredytowym, w tym nad organizacją i funkcjonowaniem systemu identyfikacji, pomiaru i kontroli ryzyka oraz informacji zarządczej z zakresu ryzyka kredytowego, pełniący nadzór nad przeglądem należności i zabezpieczeń oraz nad opracowaniem i wdrożeniem procedur oceny zdolności kredytowej;
 - b) Wiceprezes Zarządu nadzorujący działalność kredytową i odpowiadający za wdrożenie i realizację polityki zarządzania ryzykiem kredytowym.
4. Komitet Kredytowy opiniujący transakcje kredytowe pod kątem ryzyka ponoszonego przez Bank;
5. Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami odpowiedzialny za dokonywanie pomiaru i analizę ryzyka kredytowego oraz kontroli poziomu limitów kredytowych, przegląd i aktualizację w celu dostosowania do profilu ryzyka limitów i regulacji wewnętrznych z zakresu ryzyka kredytowego, wykonywanie okresowych testów warunków skrajnych oraz sporządzanie raportów zarządczych.

6. Stanowisko ds. kontroli wewnętrznej przeprowadzające kontrolę w zakresie poprawności procesu udzielania kredytów i monitorowania transakcji kredytowych.
7. Stanowisko ds. zgodności badające jakość i adekwatność wprowadzonych procedur oraz ich zgodność z przepisami wewnętrznymi i zewnętrznymi oraz przedstawiające Zarządowi wnioski wraz z ewentualną propozycją i uzasadnieniem stosownych zmian regulacji.
8. Weryfikator kredytowy dokonujący weryfikacji dokumentacji kredytowej, w tym oceny zdolności kredytowej, proponowanych zabezpieczeń przed podjęciem decyzji kredytowej, dokonujący okresowego przeglądu zabezpieczeń i niezależnego przeglądu klasyfikacji portfela kredytowego, przedstawiający propozycję klasyfikacji oraz tworzenia i rozwiązywania rezerw celowych odnośnie monitorowanych ekspozycji.
9. Dyrektorzy/Kierownicy Oddziałów odpowiedzialni za identyfikację ryzyka kredytobiorców ocenianych i monitorowanych w poszczególnych jednostkach organizacyjnych Banku oraz za przygotowanie raportów z podejmowanych czynności windykacyjnych i restrukturyzacyjnych, zgodnie z regulacjami wewnętrznymi.
10. Pozostali pracownicy Banku zobowiązani do przestrzegania wewnętrznych regulacji Banku oraz do przeprowadzania rzetelnej kontroli bieżącej.
11. W Banku funkcjonują następujące poziomy decyzyjne:
 - 1) Oddział Banku,
 - 2) Centrala Banku,
 - 3) Zarząd,
 - 4) Rada Nadzorcza – po wysłuchaniu opinii Zarządu, podejmuje decyzję w formie uchwały w sprawach zastrzeżonych prawem do kompetencji Rady Nadzorczej.

2.1.1. Ryzyko koncentracji zaangażowań.

Celem w zakresie ryzyka koncentracji jest:

- 1) dywersyfikacja i zminimalizowanie poziomu ryzyka (limity koncentracji i wskaźniki wczesnego ostrzegania);
- 2) przestrzeganie limitów koncentracji;
- 3) ustalanie i przestrzeganie wewnętrznych limitów koncentracji zaangażowań Banku, w szczególności w odniesieniu do: grupy klientów, produktów, branż i prawnych zabezpieczeń ekspozycji kredytowych.

W celu ograniczania ryzyka koncentracji Bank identyfikuje, monitoruje i zarządza tym ryzykiem na poziomie całego portfela, jak i na poziomie jednostkowym. Bank w regulacjach wewnętrznych określił kryteria pozwalające na identyfikację grupy powiązanych klientów oraz system limitów i raportowania tego ryzyka.

2.1.2. Ryzyko kredytowe ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.

Celem w zakresie ryzyka ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie jest minimalizowanie poziomu ryzyka ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie i stworzenie bezpiecznej struktury tego portfela.

W celu ograniczenia ryzyka ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w Banku funkcjonuje system wewnętrznych limitów ostrożnościowych i wskaźników ostrzegawczych. Monitorowany jest poziom zaangażowania w ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie oraz jego jakość.

Istotnym elementem ww. ryzyka jest monitorowanie, pomiar i ocena:

- 1) bieżącej wartości nieruchomości, stanowiącej zabezpieczenie kredytu;
- 2) ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie oraz rynkowych cen na rynku nieruchomości;
- 3) struktury długoterminowych aktywów i pasywów Banku,
- 4) wrażliwości ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie na wzrost stóp procentowych, wzrost cen nieruchomości oraz wystąpienie innej sytuacji skrajnej;
- 5) poziomu wskaźnika LtV dla pojedynczej ekspozycji kredytowej zabezpieczonej hipotecznie oraz średniego poziomu wskaźnika LtV dla całego portfela.

Bank monitoruje zmiany zachodzące na rynku nieruchomości oraz weryfikuje wartość rynkową nieruchomości, stanowiących zabezpieczenie ekspozycji kredytowych. Weryfikacja i monitoring prowadzone są na podstawie dokumentów przedkładanych przez kredytobiorcę oraz informacji i danych gromadzonych bezpośrednio przez pracowników Banku z wykorzystaniem danych z wewnętrznej bazy nieruchomości oraz z rynku nieruchomości.

2.1.3. Ryzyko detalicznych ekspozycji kredytowych.

Celem w zakresie ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych jest zminimalizowanie poziomu ryzyka kredytowego portfela detalicznych ekspozycji i stworzenie bezpiecznej struktury tego portfela. Istotnym elementem ww. ryzyka jest prawidłowo przeprowadzana ocena zdolności kredytowej klienta oraz wiarygodność wszystkich osób zobowiązanych do spłaty detalicznej ekspozycji kredytowej.

W celu ograniczenia ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych, w Banku funkcjonuje system wewnętrznych limitów ostrożnościowych i wskaźników ostrzegawczych. Monitorowany jest poziom zaangażowania w detaliczne ekspozycje oraz jakość portfela kredytowego w grupie tych ekspozycji.

2.1.4. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka kredytowego (w tym ryzyka koncentracji zaangażowań, ryzyka ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych).

System informacji zarządczej w ramach ryzyka kredytowego obejmuje analizę i raportowanie kluczowych zewnętrznych oraz wewnętrznych limitów, wskaźników ryzyka w tym:

1) w okresach miesięcznych:

Miesięcznej analizie poddawane są przez Zarząd w szczególności takie elementy jak: struktura portfela kredytowego, wskaźnik jakości portfela kredytowego, struktura i dynamika kredytów zagrożonych, wynik z tytułu rezerw celowych. Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami w cyklach miesięcznych monitoruje wykorzystanie limitów koncentracji zaangażowań oraz zaangażowań kapitałowych, wynikających z Rozporządzenia CRR i Ustawy Prawo bankowe.

2) w okresach kwartalnych:

Pełnej analizy ryzyka portfela kredytowego dokonuje Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami, który w cyklach kwartalnych monitoruje i raportuje do Zarządu dane dotyczące m.in.:

- a) jakości, struktury i dynamiki portfela kredytowego;
- b) wykorzystania limitów związanych z ryzykiem kredytowym;
- c) wykorzystania pozostałych limitów koncentracji zaangażowań;
- d) wyników analizy ryzyka portfela detalicznych ekspozycji kredytowych;
- e) kwartalnych testów warunków skrajnych ryzyka kredytowego, ryzyka koncentracji, ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych.

W okresach kwartalnych Rada Nadzorcza otrzymuje sprawozdanie o poziomie ponoszonego przez Bank ryzyka z tytułu detalicznych ekspozycji kredytowych.

3) w okresach półrocznych:

Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami w cyklach półrocznych dokonuje analizy i raportowania do Zarządu ryzyka portfela ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, wykorzystania limitów oraz wykonuje półroczne testy warunków skrajnych tego portfela.

4) w okresach rocznych:

Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami w cyklach rocznych dokonuje i raportuje do Zarządu roczne testy warunków skrajnych ryzyka ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie oraz ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych.

Sprawozdanie o poziomie ponoszonego przez Bank ryzyka oraz realizacji strategii i polityk zarządzania ryzykami i adekwatnością kapitałową przedkładane w okresach półrocznych Radzie Nadzorczej zawiera syntetyczną informację m.in. na temat:

- a) realizacji polityki kredytowej, w tym detalicznych ekspozycji kredytowych i ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie;
- b) poziomu ryzyka kredytowego i jego poszczególnych portfeli, na które narażony jest Bank, w tym ryzyka koncentracji, detalicznych ekspozycji kredytowych i ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie;
- c) wykorzystania wewnętrznych limitów;
- d) wyników testów warunków skrajnych;
- e) jakości i skuteczności przyjętych metod zarządzania ryzykiem kredytowym.

2.1.5. Zasady polityki stosowania prawnych zabezpieczeń spłat ekspozycji kredytowych i ograniczania ryzyka kredytowego (w tym ryzyka koncentracji zaangażowań, ryzyka ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych).

Bank podejmując decyzję o zaangażowaniu kredytowym dąży do uzyskania pełnego zabezpieczenia o jak najwyższej jakości przez cały okres kredytowania.

Bank dokonuje okresowego przeglądu i aktualizacji zabezpieczeń celem wczesnego wykrycia sygnałów i podejmowania działań ograniczających ryzyko kredytowe Banku, gwarantujących uzyskanie planowanych przychodów z tytułu udzielonej ekspozycji kredytowej, a także dokonania stosownych odpisów na rezerwy celowe.

Bank w 2018 r. stosował technikę ograniczania ryzyka kredytowego poprzez pomniejszenie (w przypadku jednego kredytobiorcy) podstawy tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związanych z ekspozycjami kredytowymi, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banków. Bank przyjmuje zabezpieczenia zgodnie z Instrukcją prawnych form zabezpieczenia wierzytelności. Decyzja o pomniejszeniu podstawy tworzenia rezerw jest podejmowana zgodnie ze schematem kompetencyjnym Banku.

Bank w 2018 r. nie stosował technik redukcji ryzyka kredytowego.

W celu ograniczania skutków ryzyka kredytowego Bank ustanawia zabezpieczenia. Przyjmowane zabezpieczenia powinny spełniać kryteria płynności, wartości oraz dostępu i możliwości ich kontroli:

- 1) Wartość przyjmowanych zabezpieczeń na nieruchomości powinna zapewnić odpowiedni poziom wskaźnika LtV przez cały okres kredytowania, uwzględniając rodzaj nieruchomości (mieszkalna, komercyjna), rodzaj produktu, itp.;
- 2) Bank stale monitoruje zmiany na rynku typowych zabezpieczeń, przyjmowanych przez Bank, tj. rynku nieruchomości;
- 3) Bank preferuje zabezpieczenia kredytów, które pozwalają na:
 - a) skuteczną egzekucję należności w przypadku braku spłaty kredytów;
 - b) pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw celowych;
 - c) przypisanie niższych wag ryzyka ekspozycjom kredytowym w rachunku wymogu kapitałowego.

Podstawowe zabezpieczenia przyjmowane przez Bank to:

- 1) weksel In blanco,
- 2) depozyt bankowy,
- 3) blokada środków pieniężnych na rachunku bankowym,
- 4) pełnomocnictwo do dysponowania rachunkiem bankowym,

- 5) poręczenie wg prawa cywilnego,
- 6) poręczenie wekslowe,
- 7) gwarancja,
- 8) przelew wierzytelności na zabezpieczenie,
- 9) cesja praw z umów ubezpieczenia,
- 10) przewłaszczenie na zabezpieczenie,
- 11) zastaw rejestrowy,
- 12) hipoteka na nieruchomości,
- 13) oświadczenie o poddaniu się egzekucji wg art. 777 KC,
- 14) przystąpienie do długu,
- 15) ubezpieczenie kredytu.

Rodzaj prawnego zabezpieczenia spłat ekspozycji kredytowych uzależniony jest od:

- 1) rodzaju produktu kredytowego,
- 2) oceny zdolności i wiarygodności kredytowej kredytobiorcy,
- 3) długości okresu kredytowania,
- 4) kwoty kredytu,
- 5) ryzyka kredytowego związanego z transakcją.

W Banku funkcjonują procedury monitorowania stanu zabezpieczeń kredytowych, ze szczególnym uwzględnieniem zabezpieczeń w postaci hipotek na nieruchomościach, zgodnie z Rekomendacją „S”. Bank systematycznie śledzi zmiany na lokalnym rynku nieruchomości oraz analizuje trendy ogólnokrajowe.

Warunkiem pozytywnej decyzji kredytowej jest dobra kondycja ekonomiczno-finansowa klienta oraz perspektywy rozwoju, zapewniające jego zdolność do spłaty zaciągniętego zobowiązania. Podstawowym źródłem spłaty są dochody dłużnika, dlatego nawet fakt przyjęcia zabezpieczenia o jak najwyższej jakości nie wyłącza konieczności sporządzenia szczegółowej analizy wniosku kredytowego, zgodnie z wewnętrznymi regulacjami.

Udzielając kredytu zabezpieczonego hipotecznie Bank wymaga ustanowienia prawnego zabezpieczenia spłaty ekspozycji kredytowej na przedmiocie kredytowania. W przypadku, gdy wartość prawnego zabezpieczenia spłaty ekspozycji kredytowej nie zabezpiecza w pełni ryzyka związanego z tą ekspozycją, Bank żąda zabezpieczenia uzupełniającego na majątku kredytobiorcy niestanowiącym przedmiotu kredytowania. Bank w pierwszej kolejności dąży do ustanowienia hipoteki na nieruchomości stanowiącej własność kredytobiorcy. Natomiast, gdy jest to niemożliwe, dopuszcza możliwość ustanowienia hipoteki na nieruchomości stanowiącej własność osoby trzeciej.

Przed udzieleniem kredytu Bank bada relację wartości prawnego zabezpieczenia spłaty ekspozycji kredytowej do kwoty tej ekspozycji oraz monitoruje poziom tej relacji w trakcie trwania umowy kredytowej (LtV).

W przypadku kredytów inwestycyjnych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz kredytów dla osób fizycznych na budowę, modernizację, remont etc. budynku mieszkalnego przy ustalaniu wartości zabezpieczenia, Bank dopuszcza możliwość przyjęcia wartości LtV przyszłej finansowanej nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie kredytu.

Z uwagi na czynniki makroekonomiczne, mające znaczący wpływ na zmianę wartości nieruchomości, prawne zabezpieczenia spłat ekspozycji kredytowych w formie hipoteki na nieruchomości, zarówno mieszkalnej jak i komercyjnej, powinny spełniać szczególne warunki. Bank dąży, aby zabezpieczenia wiarytelności Banku w formie hipoteki na nieruchomości spełniały następujące warunki:

- 1) nieruchomość powinna być wyceniona przez niezależnego rzeczoznawcę według wartości rynkowej, a wartość rynkowa powinna być jasno i przejrzystie udokumentowana; dotyczy to również aktualizacji wyceny nieruchomości;
- 2) nieruchomość powinna być odpowiednio ubezpieczona od szkód wraz z dokonaniem cesji praw z polisy ubezpieczeniowej na rzecz Banku;

oraz

- 3) wartość nieruchomości podlega regularnemu monitoringowi, nie rzadziej niż raz w roku w odniesieniu do nieruchomości komercyjnych i nie rzadziej niż co trzy lata w odniesieniu do nieruchomości mieszkalnych, a w przypadku istotnych zmian warunków rynkowych, monitorowanie wartości nieruchomości odbywa się z większą częstotliwością;

- 4) w posiadaniu Banku znajdują się dokumenty potwierdzające, że zabezpieczenie na nieruchomości zostało prawomocnie ustanowione.

Ponadto w przypadku ustanowienia prawnego zabezpieczenia spłat ekspozycji kredytowych na nieruchomości obowiązuje zasada, zgodnie z którą w przypadku gdy kwota zabezpieczanej wiarytelności wynosi co najmniej 100 000 zł, klient zobowiązany jest wraz z wnioskiem o kredyt, lub w innym terminie uzgodnionym z Bankiem, przedłożyć wycenę nieruchomości sporządzoną przez niezależnego rzeczoznawcę.

Ustanawiane zabezpieczenia muszą korespondować z poziomem ryzyka związanego z ekspozycją kredytową. Umowy dotyczące zabezpieczeń ekspozycji kredytowych są regularnie monitorowane pod kątem ekonomicznym i prawnym.

W celu szybkiej reakcji na pogorszenie relacji wartości prawnego zabezpieczenia spłaty ekspozycji kredytowej do kwoty tej ekspozycji, Bank stosuje zapisy w umowach o kredyt, które zapewniają w całym okresie kredytowania:

- 1) dostarczanie przez kredytobiorcę określonych przez Bank informacji;
- 2) możliwość przeprowadzenia inspekcji i oceny stanu oraz lokalizacji przedmiotu prawnego zabezpieczenia spłaty ekspozycji kredytowej;
- 3) dokonanie zmiany prawnego zabezpieczenia spłaty ekspozycji kredytowej lub modyfikacji warunków umowy kredytowej;
- 4) obowiązek okresowej aktualizacji wyceny wartości nieruchomości stanowiącej przedmiot prawnego zabezpieczenia spłaty ekspozycji kredytowej.

Przed przyjęciem zabezpieczeń rzeczowych, pracownicy Banku przeprowadzają inspekcję u Klienta, mającą na celu dokonanie weryfikacji proponowanych zabezpieczeń i dokumentów, o ile uregulowania wewnętrzne nie stanowią inaczej.

W przypadku zabezpieczeń osobistych Bank wymaga od osoby fizycznej (również występującej w roli poręczyciela) oświadczenia o stanie majątkowym.

Prawne zabezpieczenie wierzytelności Banku stanowi potencjalne źródło spłaty tej wierzytelności. Z tego względu wartość rynkowa przyjętych prawnych zabezpieczeń spłat ekspozycji kredytowych podlega systematycznemu monitorowaniu przez pracowników Banku.

Oceniając przedmiot prawnego zabezpieczenia spłat ekspozycji kredytowych Bank uwzględnia wartość zabezpieczenia możliwą do uzyskania podczas ewentualnego postępowania windykacyjnego, biorąc pod uwagę ograniczenia prawne, ekonomiczne oraz inne mogące wpływać na rzeczywistą możliwość zaspokojenia się Banku. Wymogi, jakie powinno spełniać prawne zabezpieczenie wierzytelności Banku określają regulacje wewnętrzne.

2.2. Strategia i procesy zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej określane jest jako ryzyko wynikające z narażenia aktualnego i przyszłego wyniku finansowego Banku (głównie wyniku odsetkowego) oraz posiadanych kapitałów (funduszy) na niekorzystny wpływ zmian niezależnych od Banku rynkowych stóp procentowych.

Celem strategicznym Banku w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest utrzymanie relacji przychodów i kosztów odsetkowych oraz bilansowej wartości zaktualizowanej kapitału wynikającej ze zmiany stóp procentowych, w granicach nie zagrażających bezpieczeństwu Banku i akceptowalnych przez Radę Nadzorczą.

Bank narażony jest głównie na wymienione rodzaje ryzyka stopy procentowej:

- 1) ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania – odnosi się do portfela bankowego i wyraża się w zagrożeniu przychodów odsetkowych, w sytuacji niekorzystnych zmian stóp procentowych lub istotnej zmiany struktury przeszacowania pozycji w bilansie, powodującej zmiany w wyniku z tytułu odsetek;
- 2) ryzyko bazowe – wynika z niedoskonałego powiązania (korelacji) stóp procentowych instrumentów generujących przychody i koszty odsetkowe, które to instrumenty mają jednocześnie te same okresy przeszacowania;
- 3) ryzyko opcji klienta – wynika z wpisanych w produkty bankowe opcji klienta, które mogą być zrealizowane w następstwie zmian stóp procentowych. Instrumenty zawierające opcje klienta są na ogół najbardziej typowe dla działalności bankowej, usytuowanej w portfelu bankowym i obejmują kredyty dające kredytobiorcy prawo spłaty przed terminem części lub całości kredytu oraz różnego typu depozyty, pozwalające deponentom wycofać środki w dowolnym momencie;
- 4) ryzyko krzywej dochodowości – wynika ze zmiany relacji pomiędzy stopami procentowymi odnoszącymi się do różnych terminów, a dotyczącymi tego samego rynku lub indeksu.

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest ograniczenie negatywnego wpływu zmian parametrów rynkowych na wyniki finansowe Banku, przy równoczesnym utrzymaniu atrakcyjności i konkurencyjności oferty dla klientów.

Podstawy funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem stopy procentowej wyznacza „*Polityka zarządzania ryzykiem stopy procentowej (...)*”.

Główny podział zadań i odpowiedzialności w 2018 r. w systemie zarządzania ryzykiem stopy procentowej:

1. Rada Nadzorcza określająca cele strategiczne oraz apetyt na ryzyko w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej w „Strategii zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka (...), sprawująca nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem, dokonująca co najmniej raz w roku, na podstawie sprawozdań składanych przez Zarząd oraz wyników kontroli wewnętrznej oceny stopnia efektywności zarządzania ryzykiem stopy procentowej;
2. Zarząd odpowiedzialny za organizację procesu zarządzania ryzykiem stopy procentowej i odpowiedni podział zadań, zatwierdzanie wysokości wewnętrznych limitów i regulacji wewnętrznych;
3. W ramach podziału zadań pomiędzy Członków Zarządu:
 - a) Prezes Zarządu pełniący nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem stopy procentowej, w tym nad organizacją i funkcjonowaniem systemu identyfikacji, pomiaru i kontroli ryzyka oraz informacji zarządczej z zakresu tego ryzyka,
 - b) Członek Zarządu odpowiadający za wdrożenie i realizację polityki zarządzania ryzykiem stopy procentowej.
4. Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami odpowiedzialny za dokonywanie pomiaru i analizę ryzyka stopy procentowej oraz kontrolę poziomu limitów, przegląd i aktualizację w celu dostosowania do profilu ryzyka limitów i regulacji wewnętrznych z zakresu ryzyka stopy procentowej, wykonywanie okresowych testów warunków skrajnych oraz sporządzanie raportów zarządczych;
5. Pozostałe komórki organizacyjne i pracownicy Banku zobowiązani do przestrzegania wewnętrznych regulacji Banku, wypełniania zadań wynikającego zakresu działania komórki oraz do przeprowadzania rzetelnej kontroli bieżącej.

2.2.1. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka stopy procentowej.

Ryzyko stopy procentowej monitorowane jest poprzez analizę ryzyka luki niedopasowania terminów przeszacowania, symulację możliwego wpływu zmian stóp procentowych na wynik odsetkowy, analizę ryzyka bazowego, ryzyka opcji klienta oraz profilu stopy procentowej bilansu Banku.

W celu prawidłowego monitoringu ryzyka stopy procentowej, Bank prowadzi analizy symulacyjne, z uwzględnieniem scenariusza szokowego spadku lub wzrostu stóp procentowych.

W ramach System Informacji Zarządczej pomiaru i analizy ryzyka stopy procentowej dokonuje Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz monitoruje wszystkie limity związane z ryzykiem stopy procentowej. Ocena ryzyka w cyklach kwartalnych raportowana jest do Zarządu Banku.

Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami analizuje ryzyko stopy procentowej odpowiednio częściej w sytuacji zmiany referencyjnych stóp procentowych, bądź zmian oprocentowania wprowadzonego przez Zarząd oraz zawsze w przypadku wystąpienia zagrożenia dla wyniku finansowego i bezpieczeństwa Banku.

Sprawozdanie o poziomie ponoszonego przez Bank ryzyka oraz realizacji strategii i polityk zarządzania ryzykami i adekwatnością kapitałową przedkładane półrocznie Radzie Nadzorczej, zawiera syntetyczną informację na temat poziomu ryzyka stopy procentowej, na które narażony jest Bank, wykorzystania wewnętrznych limitów ostrożnościowych oraz jakości i skuteczności przyjętych metod zarządzania tym ryzykiem.

2.2.2. Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczania ryzyka stopy procentowej.

W celu ograniczenia poziomu ryzyka w Banku zostały wprowadzone wewnętrzne limity, wyznaczające dopuszczalny poziom ekspozycji na ryzyko stopy procentowej, z uwzględnieniem założeń Strategii działania oraz Planów Finansowych, zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą. Do limitów zostały określone wskaźniki wczesnego ostrzegania.

Rodzaje wewnętrznych limitów wynikają z prostego charakteru produktów i nieskomplikowanej struktury bilansu Banku.

System limitów wewnętrznych w zakresie ryzyka stopy procentowej obejmuje m.in. limity dopuszczalnej zmiany wartości wyniku odsetkowego oraz zmiany wartości ekonomicznej Banku, limity maksymalnej wartości luki niedopasowania w terminach przeszacowania, limit rozpiętości pomiędzy marżą odsetkową a graniczną oraz limit strat z tytułu opcji klienta i ryzyka krzywej dochodowości.

Monitorowanie wewnętrznych limitów odbywa się w cyklach kwartalnych i podlega mu bilans Banku i pozycje pozabilansowe.

Przynajmniej raz w roku zostaje przeprowadzona weryfikacja obowiązujących limitów oraz stosowanych metod pomiaru ryzyka stopy procentowej, mająca na celu dostosowanie limitów i metod pomiaru do bieżącej sytuacji Banku w zakresie występującego profilu ryzyka, rozumianego jako potencjalne zagrożenie utraty dochodu odsetkowego, na skutek zmian stóp procentowych. Weryfikację limitów oraz metod pomiaru przeprowadza Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami, wykonując analizę porównawczą kształtowania się poziomu wykorzystania limitów w okresie 12 miesięcy poprzedzających datę analizy oraz badając trendy w zakresie poziomu ryzyka stopy procentowej. Celem tej analizy jest: potwierdzenie obowiązujących limitów lub metod pomiaru, propozycja zmiany poziomu limitów lub metod pomiaru, propozycja wprowadzenia nowych rodzajów limitów lub metod pomiaru. Wyniki analizy i propozycje przedstawiane są do akceptacji Zarządowi Banku. W przypadku przekroczenia ustanowionych limitów, Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami informuje Zarząd o stopniu

przekroczenia limitu, przedstawiając jednocześnie wyjaśnienie przyczyn tego przekroczenia. W przypadku przekroczenia limitów Zarząd podejmuje działania, zmierzające do zniwelowania przekroczenia poprzez np. uzasadnioną zmianę wysokości limitu czy redukcję potencjalnego poziomu ryzyka stopy procentowej.

2.3. Strategia i procesy zarządzania ryzykiem płynności i finansowania.

Ryzyko płynności i finansowania to ryzyko utraty zdolności do terminowego wywiązywania się z bieżących i przyszłych zobowiązań bilansowych i pozabilansowych w terminie ich wymagalności, bez ponoszenia nieakceptowalnych strat.

Celem strategicznym Banku w zakresie zarządzania płynnością jest pełne zabezpieczenie jego płynności, minimalizacja ryzyka utraty płynności przez Bank w przeszłości oraz optymalne zarządzanie nadwyżkami środków finansowych.

Podstawowym celem zarządzania płynnością finansową Banku jest dążenie do wzrostu stabilnych źródeł finansowania, w szczególności depozytów osób fizycznych oraz utrzymanie bezpiecznego poziomu wszystkich wskaźników płynnościowych (w tym w szczególności nadzorczych miar płynności, wynikających z Uchwały KNF i Rozporządzenia CRR). Stabilność pozyskiwanych środków i systematyczny wzrost kwoty osadu na depozytach są szczególnie istotne dla finansowania długoterminowych należności.

Celem Banku w zakresie utrzymania płynności jest zapobieganie wystąpieniu sytuacji kryzysowej oraz określenie rozwiązań (planów awaryjnych) umożliwiających jej przetrwanie. Tak przyjęty cel sprowadza zagadnienia płynności do obszaru stabilności źródeł finansowania Banku oraz możliwości upłynnienia posiadanych aktywów w dowolnym momencie bez istotnej utraty ich płynności. Bank, aby spełnić powyższy cel, jest zobowiązany do zapewnienia terminowej realizacji bieżących i przyszłych zobowiązań wobec klientów (regulowania zobowiązań płatniczych, wypłat środków deponentom, wywiązywania się z przyjętych zobowiązań kredytowych oraz pełnego wykonania udzielonych zobowiązań pozabilansowych).

Zarządzanie ryzykiem płynności w Banku ma charakter skonsolidowany i całościowy. Oznacza to zarządzanie płynnością zarówno w odniesieniu do pozycji bilansowych jak i pozabilansowych we wszystkich horyzontach czasowych ustalonych przez Bank i obejmuje wszystkie komórki i jednostki organizacyjne Banku. Podstawy funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem płynności wyznacza „*Polityka zarządzania ryzykiem płynności (...)*”.

Bank Spółdzielczy w Trzebieszowie jest zrzeszony z Bankiem Polskiej Spółdzielczości SA w Warszawie. W związku z tym, Bank może regulować swoją płynność płatniczą poprzez wykorzystywanie szeregu instrumentów oferowanych przez Bank Zrzeszający. Po stronie aktywnej są to przede wszystkim rachunki bieżące i lokaty terminowe, które charakteryzują się wysoką płynnością (możliwość wycofania lokaty przed terminem) oraz obligacje emitowane przez BPS SA. Po stronie pasywnej jest to kredyt w rachunku bieżącym, kredyt rewalwingowy oraz inne kredyty celowe oferowane

przez Bank Zrzeszający. Płynne finansowanie swoich klientów Bank może prowadzić poprzez system współfinansowania konsorcjalnego z Bankiem Zrzeszającym. Celem poprawy płynności, Bank może przeprowadzać z Bankiem Zrzeszającym transakcje sprzedaży wierzytelności.

Bank jest uczestnikiem Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, którego celem jest zapewnienie płynności i wypłacalności każdego jego uczestnika. W ramach Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS wydzielony został podmiot, którego podstawowym zadaniem jest udzielanie pomocy płynnościowej jego Uczestnikom w sytuacji zagrożenia – Spółdzielnia Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS. Dodatkowo, Spółdzielnia ta realizuje zadania z zakresu monitorowania poziomu płynności Uczestników zarówno na zasadzie zagregowanej jak i indywidualnej oraz zarządza wymianą informacji o ryzyku płynności.

Bank zakłada finansowanie swojej działalności z pozyskanych do obrotu depozytów, przede wszystkim od sektora niefinansowego. Główną grupę klientów stanowią osoby prywatne oraz podmioty sektora małych i średnich firm. Uzupelnieniem działalności depozytowej są środki budżetowe (głównie JST) pozyskane od jednostek budżetowych z terenu objętego bezpośrednim działaniem Banku. Bank dąży do dywersyfikacji źródeł finansowania i opiera działalność kredytową o depozyty stabilne.

Ogólny podział zadań i odpowiedzialności w 2018r w systemie zarządzania ryzykiem płynności i finansowania:

1. Rada Nadzorcza określająca cele strategiczne oraz apetyt na ryzyko w zakresie zarządzania ryzykiem płynności i finansowania w „Strategii zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka (...)”, sprawująca nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem, dokonująca co najmniej raz w roku, na podstawie sprawozdań składanych przez Zarząd oraz wyników kontroli wewnętrznej oceny stopnia efektywności zarządzania ryzykiem płynności i finansowania;
2. Zarząd odpowiedzialny za organizację procesu zarządzania ryzykiem płynności i finansowania i odpowiedni podział zadań, zatwierdzanie wysokości wewnętrznych limitów i regulacji wewnętrznych, podejmujący decyzje w zakresie inwestowania środków;
3. W ramach podziału zadań pomiędzy Członkami Zarządu:
 - a) Prezes Zarządu pełniący nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem płynności i finansowania, w tym nad organizacją i funkcjonowaniem systemu identyfikacji, pomiaru i kontroli ryzyka oraz informacji zarządczej z zakresu tego ryzyka;
 - b) Członek Zarządu odpowiadający za wdrożenie i realizację polityki zarządzania ryzykiem płynności i finansowania;
 - c) Wiceprezes Zarządu podejmujący decyzje o zawarciu i warunkach transakcji lokacyjnych/depozytowych.
4. Główny Księgowy odpowiadający za zarządzanie płynnością śróddzienną i wyliczanie dziennych miar płynności;
5. Pion finansowo-księgowy dokonujący transakcji depozytowych/lokacyjnych/inwestycyjnych na podstawie podjętych decyzji oraz ich rozliczenie;

6. Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami odpowiedzialny za dokonywanie pomiaru i analizę ryzyka płynności i finansowania oraz kontroli poziomu limitów, przegląd i aktualizację w celu dostosowania do profilu ryzyka limitów i regulacji wewnętrznych z zakresu ryzyka płynności i finansowania, wykonywanie okresowych testów warunków skrajnych oraz sporządzanie planów awaryjnych płynności i raportów zarządczych;
7. Pozostałe komórki organizacyjne i pracownicy Banku zobowiązani do przestrzegania wewnętrznych regulacji Banku, wypełniania zadań wynikającego z zakresu działania komórki oraz do przeprowadzania rzetelnej kontroli bieżącej. Zobowiązani są do przygotowywania i dostarczania informacji niezbędnych do sprawnego i efektywnego zarządzania płynnością Banku, a także do wykonywania zadań związanych z realizacją planów i procedur awaryjnych.

2.3.1. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka płynności i finansowania.

W ramach systemu zarządzania ryzykiem płynności Bank prowadzi monitoring i pomiar płynności finansowej zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami nadzorczymi oraz regulacjami wewnętrznymi. Bank dokonuje pomiaru ryzyka płynności poprzez sporządzanie:

- 1) kalkulacji nadzorczych miar płynności oraz wskaźnika płynności krótkoterminowej LCR;
- 2) analizy przepływu środków pieniężnych;
- 3) analizy urealnionej luki zapadalności/wymagalności;
- 4) analizy wskaźnikowej;
- 5) analizy stabilności bazy depozytowej;
- 6) analizy aktywów płynnych;
- 7) analizy portfela kredytowego;
- 8) analizy pozycji pozabilansowych;
- 9) wyliczeń wewnętrznego wymogu kapitałowego na ryzyko płynności.

System informacji zarządczej w ramach ryzyka płynności i finansowania obejmuje:

- 1) w okresach dziennych: kalkulację nadzorczych miar płynności oraz wskaźnika płynności krótkoterminowej LCR, analizę przepływu środków pieniężnych i zagospodarowania wolnych środków (płynność śróddzienna);
- 2) w okresach miesięcznych: analizę miesięczną ryzyka płynności i finansowania, w tym ocenę stabilności bazy depozytowej i limitów płynnościowych oraz płynnościowych miar nadzorczych;
- 3) w okresach kwartalnych: pełną analizę ryzyka płynności i finansowania, w tym ocenę stabilności bazy depozytowej, analizę wskaźnikową, analizę luki i limitów płynnościowych oraz miar nadzorczych, analizę wewnętrznych cen transferowych;
- 4) w okresach półrocznych: testy warunków skrajnych;
- 5) w okresach rocznych: pogłębioną analizę płynności długoterminowej;

Zarząd omawia sytuację płynnościową na każdym posiedzeniu.

Pomiaru i oceny ryzyka płynności dokonuje Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami, a wyniki prezentowane są na posiedzeniach Zarządu Banku.

Sprawozdanie o poziomie ponoszonego przez Bank ryzyka oraz realizacji strategii i polityk zarządzania ryzykiem i adekwatnością kapitałową przedkładane półrocznie Radzie Nadzorczej, zawiera syntetyczną informację na temat poziomu ryzyka płynności i finansowania, na które narażony jest Bank, wykorzystania zewnętrznych i wewnętrznych limitów oraz jakości i skuteczności przyjętych metod zarządzania tym ryzykiem.

2.3.2. Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczania ryzyka płynności i finansowania.

Badanie ryzyka płynności i finansowania wspomagane jest systemem limitów, zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych. Limity zewnętrzne to nadzorcze miary płynności, wprowadzone *uchwałą nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności* oraz wskaźnik płynności krótkoterminowej LCR wprowadzony Rozporządzeniem CRR. Rodzaje limitów i ich poziom jest uzależniony od wyznaczonych strategicznych celów oraz bieżącej sytuacji Banku i jego otoczenia. Limity wewnętrzne, w tym wskaźniki ostrzegawcze podlegają okresowej weryfikacji w celu dostosowania ich do skali, charakteru działalności Banku oraz do akceptowalnego apetytu na to ryzyko.

Bank posiada Plany awaryjne utrzymania płynności, które opracowane zostały na wypadek, gdyby rozwiązania normalnie stosowane w bieżącym zarządzaniu płynnością okazały się nieskuteczne. Ponadto w okresach półrocznych Bank dokonuje analizy szeregu przeprowadzanych testów warunków skrajnych w postaci m.in. gwałtownego odpływu depozytów, zmiany struktury aktywów polegającej na wzroście portfela kredytowego, pogorszeniu jakości tego portfela, wzrostu depozytów oraz dokonuje analizy scenariusza obrazującego maksymalny okres obsługi klientów, w przypadku różnej dynamiki wypływu środków, a także przestrzegania przez bank miar nadzorczych. Bank przeprowadza również testy odwrócone.

Dodatkowym zabezpieczeniem ryzyka płynności Banku jest wspomniane wcześniej uczestnictwo Banku w Systemie Ochrony Zrzeszenia BPS SA.

2.4. Strategia i procesy zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Ryzyko operacyjne to możliwość wystąpienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi, systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych, obejmuje również ryzyko prawne.

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku jest ograniczanie ryzyka występowania strat operacyjnych oraz dążenie do ich minimalizowania.

Podstawy funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym wyznacza „*Polityka zarządzania ryzykiem operacyjnym (...)*”.

Celem nadrzędnym zarządzania tym ryzykiem jest utrzymanie narażenia Banku na ryzyko operacyjne na akceptowanym przez Radę Nadzorczą, bezpiecznym dla działania i rozwoju Banku, poziomie. Organizacja systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym zapewnia efektywny proces oceny i kontroli ryzyka oraz podział kompetencji, polegający na rozdzieleniu funkcji podejmowania ryzyka od funkcji niezależnej jego oceny i kontroli. Zarządzanie ryzykiem operacyjnym realizowane jest z uwzględnieniem struktury i zadań wynikających z „*Regulaminu Organizacyjnego (...)*”.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym odnosi się do:

1. struktury organizacyjnej Banku oraz jej adekwatności do realizacji strategicznych celów Banku;
2. czynności wykonywanych przez pracowników Banku;
3. adekwatności kwalifikacji pracowników oraz ich rozwoju do potrzeb Banku;
4. zatrudnienia, bezpieczeństwa i higieny pracy;
5. przeciwdziałania dyskryminacji pracowników m.in. ze względu na wiek, płeć, przekonania, przynależność do partii politycznej itp.;
6. zapobiegania działalności przestępczej pracowników, klientów oraz innych osób na szkodę Banku;
7. ubezpieczeń oraz odszkodowań;
8. procesów realizowanych przez kanały dystrybucji produktów (tradycyjne, jak i elektroniczne) wykorzystywane przez Bank;
9. bezpieczeństwa fizycznego i informatycznego Banku;
10. zdarzeń dotyczących zaburzeń pracy systemów teleinformatycznych i informacyjnych;
11. ochrony zasobów informatycznych i informacji;
12. braku możliwości prowadzenia działalności przez Bank lub poniesienia strat w wyniku zdarzeń nadzwyczajnych;
13. zdarzeń, których skutki dotyczą Bank, natomiast ich przyczyny znajdują się poza jego bezpośrednią kontrolą;
14. usług świadczonych w ramach współpracy Banku z kontrahentami na podstawie umów o wykonywanie czynności należących do zakresu działania Banku oraz innych umów;
15. adekwatności praktyki ubezpieczeniowej Banku w relacji do ponoszonego ryzyka;
16. nowych i istniejących produktów, projektów oraz procesów.

Bank zarządza ryzykiem związanym z systemami informatycznymi i infrastrukturą informatyczną jako elementem ryzyka operacyjnego, stosując te same zasady w zakresie identyfikacji, szacowania,

raportowania oraz innych aspektów zarządzania ryzykiem. W zakresie ograniczania ryzyka operacyjnego obowiązują procedury związane z realizacją polityki bezpieczeństwa, dotyczące przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu, zasad ochrony zasobów Banku, zarządzania ciągłością działania, ochrony danych osobowych, informacji niejawnych oraz zasad zarządzania bezpieczeństwem informacji w systemach teleinformatycznych.

W ramach ryzyka operacyjnego Bank identyfikuje również ryzyko outsourcingu czyli ryzyko negatywnego wpływu ze strony podmiotu zewnętrznego na ciągłość, integralność lub jakość funkcjonowania Banku, jego majątku lub pracowników. Zarządzanie ryzykiem outsourcingu odbywa się w Banku na podstawie pisemnych zasad i procedur, które opisują metody identyfikacji, pomiaru oraz monitorowania ryzyka outsourcingu. W regulacjach określony jest także zakres kompetencji poszczególnych jednostek Banku w procesie powierzenia czynności bankowych oraz czynności faktycznych, związanych z działalnością bankową, podmiotom zewnętrznym.

Bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym polega na:

1. zapobieganiu zdarzeniom operacyjnym powstającym w bieżącej działalności Banku, w procesach wewnętrznych oraz systemach przy zastosowaniu instrumentów kontrolnych adekwatnych do skali generowanego ryzyka;
2. podejmowaniu działań zmierzających do ograniczenia liczby i skali występujących zagrożeń w przypadku przekroczenia akceptowanego poziomu;
3. likwidowaniu negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych;
4. rejestrowaniu danych o zdarzeniach operacyjnych i poniesionych stratach operacyjnych w module systemu finansowo-księgowego.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym opiera się na zdarzeniach zaewidencjonowanych w module systemu finansowo-księgowego i poniesionych stratach.

Elementem procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku jest również samoocena ryzyka operacyjnego występującego w Banku.

Główne cele samooceny to:

1. identyfikacja i ocena ryzyka oraz dostępnych środków do jego kontroli i redukcji;
2. określenie, czy istniejące mechanizmy kontrolne (narzędzia redukcji ryzyka) są odpowiednie – jeżeli nie, to wdrożenie odpowiednich środków zaradczych;
3. oszacowanie prawdopodobieństwa wystąpienia zdarzeń operacyjnych wynikających z danego ryzyka;
4. oszacowanie konsekwencji (skutków) wystąpienia zdarzeń operacyjnych wynikających z danego ryzyka.

Samoocena ryzyka operacyjnego Banku lub weryfikacja wyników przeprowadzonej w poprzednim roku samooceny w przypadku braku istotnych zmian, przeprowadzana jest w okresach rocznych przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami.

Główny podział zadań i odpowiedzialności w 2018 r. w systemie zarządzania ryzykiem operacyjnym:

1. Rada Nadzorcza określająca cele strategiczne oraz apetyt na ryzyko w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym w „Strategii zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka (...)”, sprawująca nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem oraz dokonująca co najmniej raz w roku, na podstawie sprawozdań składanych przez Zarząd oraz wyników kontroli wewnętrznej oceny stopnia efektywności zarządzania ryzykiem operacyjnym i bezpieczeństwa systemów informatycznych;
2. Zarząd odpowiedzialny za organizację procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym i bezpieczeństwa systemów informatycznych, odpowiedni podział zadań, zatwierdzanie wysokości wewnętrznych limitów i regulacji wewnętrznych;
3. W ramach podziału zadań pomiędzy Członkami Zarządu:
 - a) Prezes Zarządu pełniący nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym nad organizacją i funkcjonowaniem systemu identyfikacji, pomiaru i kontroli ryzyka oraz informacji zarządczej z zakresu tego ryzyka,
 - b) Członek Zarządu odpowiadający za wdrożenie i realizację polityki zarządzania ryzykiem operacyjnym, pełniący funkcję w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym, zgodnie z nadanymi kompetencjami oraz pełniący bezpośredni nadzór nad bezpieczeństwem systemów informatycznych;
4. Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami odpowiedzialny za dokonywanie pomiaru i analizę ryzyka operacyjnego oraz kontroli poziomu limitów, przegląd i aktualizację w celu dostosowania do profilu ryzyka limitów i regulacji wewnętrznych z zakresu ryzyka operacyjnego, wykonywanie okresowych testów warunków skrajnych oraz współudział przy tworzeniu planów awaryjnych i planów ciągłości działania;
5. Pozostałe komórki organizacyjne i pracownicy Banku zobowiązani do przestrzegania wewnętrznych regulacji Banku, wypełniania zadań wynikającego zakresu działania komórki. Zobowiązani są do przygotowywania i dostarczania informacji niezbędnych do sprawnego i efektywnego zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku, w tym zgłaszania zdarzeń ryzyka operacyjnego i uczestniczenie w procesie ich wyjaśniania, a także do wykonywania zadań związanych z realizacją planów i procedur awaryjnych.

2.4.1. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka operacyjnego.

W procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym uczestniczy każdy pracownik Banku, ze względu na fakt, że ryzyko operacyjne dotyczy wszystkich jednostek, komórek i obszarów działalności Banku.

Identyfikacja ryzyka operacyjnego w Banku obejmuje:

1. ryzyko operacyjne powstające w istniejących produktach, procesach, projektach, systemach informatycznych Banku;
2. ryzyko operacyjne powstające na etapie opracowywania nowych produktów czy projektów, procesów wdrożeniowych, w tym wdrażania systemów informatycznych.

Do skutecznej identyfikacji i pomiaru ryzyka Bank wykorzystuje następujące narzędzia:

1. rejestr zdarzeń i strat operacyjnych;
2. rejestr skarg i reklamacji klientów Banku;
3. wyniki testów (Planów Ciągłości Działania, planów awaryjnych);
4. wyników przeprowadzonego audytu zewnętrznego;
5. wyników kontroli wewnętrznej.

Do pomiaru i oceny ryzyka operacyjnego wykorzystywane są także:

1. wyniki samooceny ryzyka operacyjnego;
2. wyniki oceny zasobów i ich dostępności, w zakresie kontynuowania lub odtworzenia działalności;
3. wyniki oceny ryzyka realizacji projektów;
4. Kluczowe Wskaźniki Ryzyka (KRI).

Celem pomiaru ryzyka operacyjnego jest kwantyfikacja ryzyka operacyjnego, co jest niezbędne do określenia zmian oraz tendencji zmian poziomu tego ryzyka. Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami dokonuje oceny ryzyka operacyjnego w dwóch ujęciach:

1. ustalenie prawdopodobieństwa wystąpienia danego zdarzenia operacyjnego,
2. oszacowania skutków ekonomicznych wystąpienia danego ryzyka w postaci zdarzenia operacyjnego.

System informacji zarządczej w ramach ryzyka operacyjnego obejmuje:

1) w okresach kwartalnych:

- a) analizę ryzyka operacyjnego, w tym wskaźników KRI;

2) w okresach półrocznych:

- a) informację z zakresu bezpieczeństwa systemów informatycznych tj. analizę ryzyka związanego z elektronicznymi kanałami dostępu oraz analizę zagrożeń atakami szkodliwym oprogramowaniem;

3) w okresach rocznych:

- a) informacje o wynikach dokonanych testów w zakresie Instrukcji „*Plany awaryjne zachowania ciągłości działania (...)*”;
- b) informacje o wynikach testów warunków skrajnych z zakresu ryzyka operacyjnego;

c) informacje z zakresu bezpieczeństwa systemów informatycznych dotyczące m.in. weryfikacji i przeglądu nadanych uprawnień, wyników identyfikacji i szacowania ryzyka w zakresie środowiska teleinformatycznego, wyników oceny krytyczności zasobów środowiska teleinformatycznego, oceny zarządzania jakością danych, o kluczowym znaczeniu dla Banku.

Pomiaru i oceny ryzyka operacyjnego w okresach kwartalnych dokonuje Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami, a wyniki raportuje do Zarządu Banku.

Sprawozdanie o poziomie ponoszonego przez Bank ryzyka oraz realizacji strategii i polityk zarządzania ryzykami i adekwatnością kapitałową, przedkładane półrocznie Radzie Nadzorczej, zawiera syntetyczną informację na temat poziomu ryzyka operacyjnego, w tym bezpieczeństwa systemów informatycznych, na które narażony jest Bank, wykorzystania limitów wewnętrznych oraz jakości i skuteczności przyjętych metod zarządzania tym ryzykiem.

2.4.2. Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczania ryzyka operacyjnego.

Poziom ryzyka operacyjnego jest szacowany na podstawie zarejestrowanych zdarzeń oraz kształtowania się kluczowych wskaźników ryzyka (tzw. KRI). Ponadto Bank dokonuje analizy nowych produktów, które mogą wpłynąć na zmianę profilu ryzyka, jak również dokonuje oceny ryzyka związanego z powierzaniem czynności firmom zewnętrznym oraz z bezpieczeństwem systemów informatycznych.

Bank ogranicza obszary ryzyka operacyjnego poprzez:

1. zapewnienie właściwych regulacji wewnętrznych i mechanizmów kontroli wewnętrznej;
2. stosowanie odpowiednich procedur dokonywania operacji, a także limitów w zakresie podejmowania decyzji w celu ograniczenia strat mogących powstać z tytułu błędów popełnianych przez pracowników;
3. szkolenie pracowników mające na celu prawidłowe wykonywanie operacji, a także uświadomienie istnienia i sposobów zapobiegania występowaniu ryzyka;
4. rejestrowanie zdarzeń w celu zapobiegania rozprzestrzenianiu się ryzyka i ograniczaniu jego wpływu;
5. analiza informacji dotyczących ryzyka operacyjnego i okresowe raportowanie jego poziomu i obszarów szczególnie narażonych na ryzyko.

W przypadku identyfikacji zagrożeń mogących istotnie wpłynąć na wyniki Banku lub jego bezpieczeństwo, a także w obszarach kluczowych z punktu widzenia ryzyka, podejmowane są dodatkowe działania mogące redukować negatywne skutki zdarzeń operacyjnych:

1. ubezpieczenie na wypadek zdarzeń operacyjnych, zapewniające utrzymywanie ryzyka operacyjnego na poziomie nie zagrażającym bezpieczeństwu funkcjonowania Banku;
2. plany awaryjne i plany ciągłości działania na wypadek utraty ciągłości krytycznych procesów, zawierające ustalone i udokumentowane procedury postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej, bądź zdarzeń operacyjnych;

3. umowy o wykonywanie czynności należących do zakresu działania Banku przez podmioty zewnętrzne, o niskim poziomie ryzyka operacyjnego;
4. zabezpieczenia prawne wiarygodności Banku wynikające z umów z klientami i kontrahentami.

Bank dąży do minimalizacji ryzyka poprzez:

1. unikanie ryzyka poprzez wycofanie się ze zbyt ryzykownej działalności lub jej niepodejmowanie;
2. ograniczenie rozmiarów działalności obciążonej zbyt wysokim poziomem ryzyka;
3. transfer ryzyka, poprzez np. stosowanie ubezpieczeń majątku;
4. ograniczanie ryzyka przez wprowadzanie lub modyfikację istniejących, organizacyjnych lub technicznych mechanizmów kontrolnych.

Poziom ekspozycji na ryzyko operacyjne ograniczany jest systemem limitów wewnętrznych, który obejmuje:

1. globalny limit strat na wysokość rocznych strat z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego – ustalony w wysokości 50% wymogu kapitałowego na ryzyko operacyjne;
2. limity ryzyka operacyjnego, wyrażone za pomocą wartości KRI;
3. limity kwotowe na poszczególne klasy zdarzeń: oszustwa wewnętrzne, oszustwa zewnętrzne, zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwa w miejscu pracy, klienci, produkty i praktyki operacyjne, szkody związane z aktywami rzeczowymi, zakłócenia działalności banku i awarie systemów, wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi.

Wewnętrzne limity podlegają rocznej weryfikacji, a ustalone wartości progowe, które określają poziom akceptacji poszczególnych zdarzeń ryzyka operacyjnego, są zatwierdzane przez Zarząd.

2.5. Strategia i procesy zarządzania ryzykiem braku zgodności.

Ryzyko braku zgodności (compliance) jest to ryzyko rozumiane jako skutki nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania. Definiując szerzej ryzyko braku zgodności to ryzyko sankcji prawnych lub regulacyjnych, strat finansowych lub utraty reputacji, które może ponieść Bank, jako wynik niedostosowania się do przepisów prawa, wytycznych regulatora, czy też ogólnie przyjętych praktyk postępowania i standardów etycznych w działalności biznesowej oraz wewnętrznych polityk i procedur Banku.

Podstawy funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem braku zgodności wyznacza „*Polityka zgodności (...)*”.

Celem nadrzędnym jest zapewnienie zgodności regulacji wewnętrznych Banku z przepisami zewnętrznymi oraz minimalizowanie negatywnych skutków nieprzestrzegania regulacji zewnętrznych, wewnętrznych oraz przyjętych standardów postępowania a także dostosowanie narzędzi informatycznych do zmieniających się przepisów zewnętrznych i wewnętrznych.

Podstawowym zadaniem związanym z realizacją Polityki zgodności jest uzyskanie stanu, w którym wszelkie działania Banku, jego organów i pracowników są w maksymalnym stopniu zgodne z przyjętymi przepisami prawnymi, regulacjami wewnętrznymi, a także standardami rynkowymi.

W szczególności zakresem zarządzania ryzykiem braku zgodności objęte są obszary:

1. przepisy i regulacje związane z prawem bankowym;
2. ochrona konsumenta i przeciwdziałanie nieuczciwej konkurencji, analiza wzorców umów, w szczególności pod kątem niedozwolonych klauzul umownych (tzw. klauzul abuzywnych);
3. reklama produktów i usług pod kątem obowiązku rzetelności przekazu;
4. wprowadzanie nowych produktów i modeli biznesowych, w szczególności pod kątem przeciwdziałania obchodzeniu powszechnie obowiązujących przepisów (Rek. M 14.6);
5. outsourcing;
6. ochrona tajemnicy bankowej;
7. ochrona danych osobowych;
8. przeciwdziałanie konfliktowi interesów, w tym konfliktowi personalnemu;
9. przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu;
10. darowizny i podarunki, transakcje własne pracowników oraz relacje z klientami (etyka zawodu);
11. procesy funkcjonujące w Banku dotyczące obsługi klienta, w szczególności pod kątem nieprzestrzegania przez pracowników przepisów wewnętrznych i zewnętrznych dotyczących obsługi klienta;
12. polityka informacyjna dotycząca ujawnień.

Działania na rzecz osiągnięcia celów polityki w zakresie ryzyka braku zgodności podejmowane w Banku obejmują:

1. formalizację procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności w odpowiednich regulacjach wewnętrznych Banku, w tym wyznaczenie i funkcjonowanie stanowiska ds. zgodności;
2. identyfikację, ocenę, a także monitorowanie ryzyka i sprawozdawczość;
3. wykonywanie zadań kierownictwa, w tym nadzoru i kontroli wewnętrznej (funkcjonalnej);
4. identyfikowanie i zdecydowaną reakcją na incydenty naruszenia polityki w zakresie ryzyka braku zgodności;
5. doskonalenie procedur zarządzania ryzykiem braku zgodności;
6. realizację zaleceń audytu wewnętrznego, zaleceń pokontrolnych KNF;
7. dostosowanie narzędzi informatycznych do zmian przepisów;
8. edukację i szkolenia dla pracowników i członków Rady Nadzorczej.

Identyfikacja ryzyka braku zgodności jest procesem ciągłym i obejmuje wszystkie obszary działalności Banku. Identyfikacji dokonuje stanowisko ds. zgodności na podstawie informacji zebranych z dostępnych źródeł informacji dotyczących zagrożeń występujących w przeszłości jak i obciążonych

ryzykiem braku zgodności, w tym w szczególności informacji pozyskanych od innych komórek/jednostek w ramach realizowanego procesu monitorowania przez te komórki. Identyfikacja dokonywana jest również na podstawie: informacji o zmianach przepisów prawa, ustaleń dokonanych w trakcie realizowanych czynności testowania czy weryfikacji bieżącej prowadzonej przez stanowisko ds. zgodności, wyników postępowań wyjaśniających, nieprawidłowości zidentyfikowanych przez Bank w ramach wszystkich linii obrony, w tym audytu SSOZ, informacji z kanału anonimowego powiadamiania o naruszeniach oraz ustalenia kontroli nadzorczych wykonywanych przez instytucje nadzorcze (KNF, Rzecznik Finansowy), a także z rejestru zdarzeń ryzyka operacyjnego, rejestru reklamacji i skarg, rejestru spraw sądowych.

Organizacja systemu zarządzania ryzykiem braku zgodności zapewnia efektywny proces oceny i kontroli ryzyka i obejmuje dwa poziomy:

1. poziom strategiczny – obejmujący działania Rady Nadzorczej i Zarządu zmierzające do ustanowienia norm, polityk, przepisów wewnętrznych Banku, a także ustanowienie i monitorowanie skuteczności działania systemu kontroli wewnętrznej, w tym stanowiska ds. zgodności, a także innych komórek, których zadaniem jest działanie na rzecz zapewnienia zgodności,
2. poziom operacyjny i taktyczny – polegający na ustanowieniu i funkcjonowaniu trzech niezależnych poziomów zorganizowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej.

Ogólny podział zadań i odpowiedzialności w systemie zarządzania ryzykiem braku zgodności:

1. Rada Nadzorcza - sprawuje nadzór nad systemem kontroli wewnętrznej, tym samym nadzoruje zapewnienie zgodności i zarządzanie ryzykiem braku zgodności w Banku, zatwierdza założenia polityki Banku w zakresie ryzyka braku zgodności przedstawione przez Zarząd oraz roczny plan działania stanowiska ds. zgodności, co najmniej raz w roku dokonuje oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, w tym stanowiska ds. zgodności.
2. Zarząd - odpowiada za efektywne zarządzanie w Banku ryzykiem braku zgodności, zatwierdzenie Polityki zgodności i zapewnienie jej przestrzegania przez pracowników, opracowuje, wdraża i zapewnia funkcjonowanie adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej, w tym stanowiska ds. zgodności, jego odpowiednią niezależność i zasoby, podejmuje środki naprawcze lub dyscyplinujące w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w stosowaniu polityki zgodności.
3. W ramach wewnętrznego podziału zadań Zarząd wskazuje Członka Zarządu, do którego zgłaszane są naruszenia oraz odpowiedzialnego za bieżące funkcjonowanie procedur anonimowego zgłaszania naruszeń. Bezpośredni nadzór nad działaniem stanowiska ds. zgodności sprawuje Prezes Zarządu, który odpowiada za funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem w tym za funkcjonowanie systemu informacji zarządczej w zakresie ryzyka braku zgodności.
4. Stanowisko ds. zgodności – ma charakter niezależny z odpowiednim uwzględnieniem zasady unikania konfliktu interesu; podstawowym celem działania stanowiska jest zapewnienie zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz standardami rynkowymi a także normami etycznego postępowania; odpowiada za ocenę i monitorowanie ryzyka braku zgodności w celu ustalenia zmiany wielkości i profilu ryzyka na skutek zastosowania mechanizmów kontrolnych ograniczających ryzyko oraz ustalenia skuteczności zastosowanych mechanizmów;

odpowiada za ewidencjonowanie przypadków ryzyka braku zgodności w rejestrze ryzyka braku zgodności, przeprowadza testy zgodności, śledzi zmiany w przepisach zewnętrznych i informuje właścicieli regulacji o planowanych zmianach, współpracuje z kadrą kierowniczą w prowadzeniu postępowań wewnętrznych mających na celu wyjaśnienie przyczyn wystąpienia incydentów naruszenia norm zgodności oraz komórkami wewnętrznymi Banku w obszarze działań konsultacyjnych w zakresie zgodności, raportuje na temat poziomu ryzyka braku zgodności;

5. Kadra Kierownicza komórek i jednostek organizacyjnych pierwszego poziomu – odpowiada za wdrożenie odpowiedniej kultury organizacyjnej zgodnie z przyjętymi w Banku standardami, a także bieżące zapewnienie zgodności poprzez monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych w ramach weryfikacji bieżącej oraz testów poziomych przestrzegania prawa i przyjętych standardów postępowania w działaniu operacyjnym podległych komórek organizacyjnych i pracowników,
6. Pracownicy Banku – powinni: wykonywać swoje obowiązki starannie i sumiennie, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz najlepszą wiedzą i wolą, w granicach dopuszczalnego ryzyka uzasadnionego interesem Banku, przestrzegać przepisów i regulacji wewnętrznych Banku oraz zapisów zawartych w „Zasadach dobrej praktyki bankowej” przyjętych przez Bank, dokonywać zgłoszeń naruszeń przepisów zgodnie z procedurą w tym zakresie, w przypadku posiadania takich obowiązków służbowych - identyfikować ryzyko w toku projektowania regulacji wewnętrznych dotyczących realizacji operacji, projektować mechanizmy kontrolne w celu ograniczania ryzyka braku zgodności.

2.5.1. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka braku zgodności.

Bank monitoruje ryzyko braku zgodności głównie w celu ustalenia zmiany wielkości i profilu ryzyka na skutek zastosowania mechanizmów kontrolnych / ograniczających ryzyko oraz ustalenia skuteczności zastosowanych mechanizmów.

W ramach zapewniania zgodności i zarządzania ryzykiem braku zgodności dokonywane jest następujące monitorowanie:

1. niezależne monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontroli ryzyka polegające na monitorowaniu dokonywanym na poziomie komórek i jednostek pierwszego poziomu (monitorowanie poziome), a także monitorowaniu dokonywanym przez stanowisko ds. zgodności (monitorowanie pionowe);
2. monitorowanie wielkości ryzyka braku zgodności po zastosowaniu mechanizmów kontroli ryzyka, m.in. na podstawie wyników monitorowania poziomego i pionowego, a także informacji pozyskanych ze źródeł służących do identyfikacji ryzyka oraz oceny ryzyka.

Stanowisko ds. zgodności monitoruje ryzyko braku zgodności za pomocą testów zgodności obszarów zidentyfikowanych i ocenionych jako narażone na wysokie ryzyko braku zgodności, w szczególności testów zgodności regulacji wewnętrznych z przepisami prawa i przyjętymi przez Bank standardami postępowania oraz regulacjami ostrożnościowymi.

W wyniku monitorowania stanowisko ds. zgodności ustala listę newralgicznych z punktu negatywnych skutków, obszarów działalności Banku, w stosunku do których podejmowane będą działania ograniczające ryzyko braku zgodności.

System raportowania i pomiaru ryzyka braku zgodności obejmuje:

1. sprawozdanie dotyczące wyników identyfikacji, oceny, kontroli i monitorowania wielkości i profilu ryzyka braku zgodności oraz proponowanych działań zapobiegawczych i redukujących ryzyko, sporządzone przez stanowisko ds. zgodności w okresach kwartalnych i przedstawiane Zarządowi Banku,
2. sprawozdanie dotyczące wyników identyfikacji, oceny, kontroli i monitorowania wielkości i profilu ryzyka braku zgodności oraz proponowanych działań zapobiegawczych i redukujących ryzyko Rada Nadzorcza otrzymuje w okresach kwartalnych od kierującego stanowiskiem ds. zgodności (Prezes Zarządu),
3. sprawozdanie dotyczące oceny efektywności (adekwatności i skuteczności) zarządzania ryzykiem braku zgodności, Rada Nadzorcza otrzymuje od Zarządu nie rzadziej niż raz do roku.

Szczególnym rodzajem są raporty sporządzane doraźnie, w przypadku wystąpienia okoliczności skutkujących powstaniem ryzyka braku zgodności, w wyniku których prowadzone są wewnętrzne postępowania wyjaśniające lub w istotnych zidentyfikowanych przypadkach ryzyka braku zgodności. Raporty te składane są Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej.

2.5.2. Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczania ryzyka braku zgodności.

Bank ogranicza obszar ryzyka braku zgodności poprzez zapewnienie skutecznej kontroli zgodności, realizację zaleceń pokontrolnych, dostosowanie narzędzi informatycznych do zmian przepisów, doskonalenie procedur zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz poprzez opracowywanie, wdrażanie i aktualizację regulacji wewnętrznych dostosowanych do zmieniających się regulacji zewnętrznych, a także szkolenie pracowników w zakresie przestrzegania regulacji wewnętrznych i przyjętych standardów postępowania.

Czynnikiem ograniczającym ryzyko braku zgodności jest również korzystanie z wzorców umów i regulacji udostępnianych przez Bank Zrzeszający, które podlegają opiniowaniu przez departament prawny.

2.6. Strategie i procesy zarządzania ryzykiem kapitałowym.

Ryzyko kapitałowe (niewypłacalności) to ryzyko wynikające z niezapewnienia kapitału, jak i braku możliwości osiągnięcia poziomu kapitału adekwatnego do ponoszonego przez Bank ryzyka prowadzonej działalności, niezbędnego do pokrycia nieoczekiwanych strat oraz spełniającego wymogi nadzorcze umożliwiające dalsze samodzielne funkcjonowanie Banku.

Bank przyjmuje strategię bezpiecznego funkcjonowania opartą na utrzymaniu rozmiarów działalności obciążonych ryzykiem na poziomie adekwatnym do posiadanych funduszy własnych.

Dla Banku zasadniczym celem kapitałowym jest budowa odpowiednich funduszy własnych, zapewniających bezpieczeństwo zgromadzonych depozytów przy osiągnięciu planowanego poziomu rentowności prowadzonej działalności.

Zasadniczym celem kapitałowym jest sukcesywne zwiększanie funduszy własnych, zapewniając utrzymanie ich na poziomie zgodnym z wymogami przepisów prawa, a także zabezpieczającym zidentyfikowane ryzyka istotne występujące w działalności Banku.

Bank dąży do:

1. budowy odpowiedniej struktury funduszy podstawowych, gdzie fundusz udziałowy stanowi maksymalnie 20% a pozostałe 80% stanowią pozostałe fundusze;
2. systematycznego wzrostu funduszy własnych, adekwatnych do skali i rodzaju prowadzonej działalności, poprzez przeznaczanie co najmniej 70% wypracowanego wyniku finansowego na zwiększenie funduszy własnych;
3. uzyskania takiej struktury funduszu udziałowego, aby suma pakietów udziałów (dla jednego udziałowca) nie przekraczała 5% funduszu udziałowego Banku;
4. po uwzględnieniu wymogu z tytułu bufora zabezpieczającego, do utrzymania łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie co najmniej 14,5% (minimalny nadzorczy współczynnik na 31.12.2018r to 12,875%) oraz pozostałych współczynników kapitałowych tj. podstawowego Tier 1 oraz kapitału Tier 1 na poziomie odpowiednio co najmniej 9,375% i 10,875%;
5. utrzymania łącznej wartości funduszy własnych wyższej o co najmniej 5% od szacowanego kapitału wewnętrznego oraz wewnętrznego łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie co najmniej 14%.

Główny podział zadań i odpowiedzialności w systemie zarządzania ryzykiem kapitałowym:

1. Rada Nadzorcza określająca cele strategiczne oraz apetyt na ryzyko w zakresie zarządzania ryzykiem kapitałowym i planowania kapitałowego w „Strategii zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka (...)”, sprawująca nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem, utrzymaniem wymogu kapitałowego dostosowanego do akceptowalnego poziomu ryzyka i dokonująca oceny przeglądu procesu szacowania kapitału wewnętrznego Banku; dokonująca co najmniej raz w roku, na podstawie sprawozdań składanych przez Zarząd oraz wyników kontroli wewnętrznej oceny stopnia efektywności zarządzania ryzykiem kapitałowym;
2. Zarząd odpowiedzialny za organizację procesu zarządzania ryzykiem kapitałowym, zasad wyznaczania wymogów kapitałowych, odpowiedni podział zadań, zatwierdzanie wysokości wewnętrznych limitów i regulacji wewnętrznych zgodnie z przepisami zewnętrznymi;
3. W ramach podziału zadań pomiędzy Członkami Zarządu:
 - a) Prezes Zarządu pełniący nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem kapitałowym, w tym nad organizacją i funkcjonowaniem systemu identyfikacji, pomiaru i kontroli ryzyka oraz informacji zarządczej z zakresu tego ryzyka,

- b) Członek Zarządu odpowiadający za wdrożenie i realizację polityki w zakresie zarządzania kapitałem oraz okresowe weryfikowanie i analizowanie pozycji Banku w zakresie adekwatności kapitałowej.
4. Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami odpowiedzialny za przeprowadzanie procesu oceny adekwatności kapitałowej i monitorowanie wielkości kapitału wewnętrznego i raportowanie w tym zakresie, wykonywanie testów warunków skrajnych, monitorowanie i sporządzanie analiz narażenia Banku na poszczególne ryzyka zgodnie z przyjętymi procedurami, opracowywanie i przegląd procedur i metodologii stosowanych w procesie ICCAP;
 5. Pozostałe komórki organizacyjne i pracownicy Banku biorą udział w procesie ICCAP poprzez realizację zadań i celów zawartych w przyjętych procedurach zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka oraz dostarczają danych szczegółowych potrzebnych do przeprowadzenia efektywnego procesu zarządzania ryzykiem kapitałowym.

2.6.1. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka kapitałowego.

Bank dokonuje agregacji wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka, tym samym oblicza łączną wielkość wymogu kapitałowego (wewnętrzny wymóg kapitałowy) w oparciu o metodę minimalnego wymogu kapitałowego. Punktem wyjściowym dla ustalenia kapitału wewnętrznego jest wyliczony regulacyjny wymóg kapitałowy. Następnie Bank ocenia, czy regulacyjny wymóg kapitałowy w pełni pokrywa ryzyko kredytowe, walutowe i operacyjne oraz kalkuluje dodatkowe wymogi kapitałowe na pozostałe rodzaje ryzyka.

System informacji zarządczej w ramach ryzyka kapitałowego obejmuje:

1. w okresach miesięcznych: informację w zakresie funduszy własnych i adekwatności kapitałowej (wymogi regulacyjne), informację na temat wysokości uzyskanych współczynników kapitałowych i limitów alokacji kapitału;
2. w okresach kwartalnych: informację w zakresie funduszy własnych i adekwatności kapitałowej (wymogi regulacyjne oraz dodatkowe wymogi wewnętrzne), informację na temat wysokości uzyskanych współczynników kapitałowych oraz łącznego wewnętrznego współczynnika kapitałowego, limitów alokacji oraz kapitałowych testów warunków skrajnych.

Sprawozdanie o poziomie ponoszonego przez Bank ryzyka oraz realizacji strategii i polityk zarządzania ryzykami i adekwatnością kapitałową, przedkładane półrocznie Radzie Nadzorczej, zawiera syntetyczną informację na temat poziomu ryzyka kapitałowego, na które narażony jest Bank, wykorzystania limitów wewnętrznego oraz jakości i skuteczności przyjętych metod zarządzania tym ryzykiem.

2.6.2. Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczania ryzyka kapitałowego.

Limity wewnętrzne dotyczące alokacji funduszy własnych na poszczególne ryzyka ustalane są na podstawie danych historycznych, planowanego rozwoju działalności oraz prognozy kształtowania się

poziomu funduszy własnych. W Banku funkcjonują limity wewnętrzne odnośnie alokacji funduszy własnych na poszczególne rodzaje ryzyka;

1. ryzyko kredytowe – 67% funduszy własnych,
2. ryzyko operacyjne, w tym braku zgodności – 12% funduszy własnych,
3. ryzyko koncentracji zaangażowań – 3% funduszy własnych,
4. ryzyko koncentracji znacznych zaangażowań kapitałowych – 0,5% funduszy własnych,
5. ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej – 2% funduszy własnych,
6. ryzyko płynności i finansowania – 2% funduszy własnych,
7. ryzyko walutowe (rynkowe) – 2% funduszy własnych,
8. ryzyko kapitałowe – 0,5% funduszy własnych,
9. ryzyko cyklu gospodarczego – 0,5% funduszy własnych,
10. ryzyko strategiczne – 1% funduszy własnych,
11. ryzyko wyniku finansowego – 2% funduszy własnych,
12. ryzyko utraty reputacji – 0,5% funduszy własnych,
13. ryzyko modeli – 0,5% funduszy własnych,
14. ryzyko transferowe – 0,5% funduszy własnych,
15. ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej - 1% funduszy własnych.

Bank zarządza poziomem adekwatności kapitałowej poprzez jednoczesne kreowanie wielkości funduszy własnych oraz wpływanie na poziom generowanego ryzyka. Poziom adekwatności kapitałowej, mierzony wielkością współczynników kapitałowych podlega systematycznemu monitorowaniu w okresach miesięcznych, natomiast mierzony wielkością wewnętrznego współczynnika kapitałowego w okresach kwartalnych.

Dodatkowo w procesie oceny adekwatności kapitałowej przeprowadzone są testy warunków skrajnych. Mają one na celu ocenę możliwych odchyłeń przyszłego poziomu ryzyka z powodu zmiany warunków zewnętrznych, niedoskonałości procesów i błędów szacowania. Do przeprowadzenia testów warunków skrajnych wykorzystuje się ocenę poziomu funduszy własnych i współczynnika wypłacalności w sytuacjach skrajnych, na które może być narażony Bank.

2.7. Strategie i procesy zarządzania ryzykiem biznesowym.

Ryzyko biznesowe jest definiowane jako ryzyko wpływu zmian warunków makroekonomicznych na poziom pozostałych ryzyk oraz na adekwatność kapitałową. Ryzykiem biznesowym Bank zarządza opracowując plan ekonomiczno-finansowy, który uwzględni wpływ warunków makroekonomicznych na poziom ryzyk oraz adekwatność kapitałową w planowanym okresie. Ryzyko to obejmuje ryzyko strategiczne, ryzyko wyniku finansowego, ryzyko cyklu gospodarczego (otoczenia makroekonomicznego).

Celem zarządzania ryzykiem biznesowym jest utrzymanie stałej, niewrażliwej na zmiany otoczenia pozycji rynkowej i ekonomicznej, poprzez właściwy proces zarządzania strategicznego, monitorowania otoczenia i postępów strategii, planowania i zarządzania wynikiem finansowym oraz pomiar wrażliwości Banku na zmiany czynników otoczenia i podejmowania działań mających na celu zmniejszenie

wrażliwości Banku w przypadku stwierdzenia nadmiernej ekspozycji na zmianę poziomu ryzyka, wynikającą ze zmian sytuacji zewnętrznej.

Główny podział zadań i odpowiedzialności w systemie zarządzania ryzykiem biznesowym:

- 1) Rada Nadzorcza - zatwierdzająca Strategię działania Banku i plany finansowe, oceniająca realizację przyjętych w Strategii założeń i celów i przyjętych planów finansowych oraz oceniająca wyniki finansowe oraz efektywność działania Banku;
- 2) Zarząd Banku – projektujący i realizujący Strategię działania Banku oraz plany finansowe zatwierdzone przez Radę Nadzorczą poprzez dokonywanie oceny realizacji Strategii, planów i podejmowanie stosownych decyzji zarządczych przy uwzględnieniu wyników testów warunków skrajnych, analizujący wyniki finansowe pod kątem efektywności funkcjonowania celem zapewnienia długoterminowej efektywności działania oraz realnego zwiększenia funduszy własnych, zatwierdzający procedury wdrażania nowych produktów i usług oraz uwzględniający aktualną i prognozowaną sytuację gospodarczą w realizowanej polityce Banku;
- 1) Główny Księgowy - przygotowujący projekt planu finansowego na podstawie założeń opracowanych przez Zarząd i dokonujący okresowych analiz stopnia jego realizacji;
- 2) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami - dokonujący okresowych analiz stopnia realizacji przyjętych celów i założeń w „Strategii działania (...)” oraz „Strategii zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka(...)”, przeprowadzający testy warunków skrajnych dla ryzyka biznesowego zgodnie z przyjętą metodologią, śledzący i uwzględniający w bieżącej pracy analitycznej analizy makroekonomiczne i prognozy gospodarcze opracowane przez Bank Zrzeszający lub pozyskane z NBP i innych wiarygodnych instytucji, przeprowadzający analizy ryzyka wyniku finansowego w kontekście zagrożeń dla realizacji zakładanego wyniku finansowego.

2.7.1. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka biznesowego.

Pomiar ryzyka biznesowego dokonywany jest w oparciu o:

- 1) istniejące w Banku regulacje wewnętrzne odnoszące się do istotnych czynników ryzyka biznesowego;
- 2) wykonywane testy warunków skrajnych.

System informacji zarządczej w ramach ryzyka biznesowego obejmuje comiesięczną informację o sytuacji finansowej Banku i realizacji planu finansowego, którą otrzymuje Zarząd oraz na każdym planowanym posiedzeniu Rada Nadzorcza. Informację tę sporządza Główny Księgowy Banku.

W okresach rocznych opracowywany jest plan finansowy Banku, którego założenia poddawane są przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami testowi warunków skrajnych w zakresie ryzyka biznesowego.

Sprawozdanie o poziomie ponoszonego przez Bank ryzyka oraz realizacji strategii i polityk zarządzania ryzykami i adekwatnością kapitałową, przedkładane półrocznie Radzie Nadzorczej, zawiera syntetyczną informację na temat poziomu ryzyka biznesowego, na które narażony jest Bank, poprzez ocenę

realizacji strategii działania Banku i realizacji planu finansowego, poprzez wykorzystania limitów wewnętrznych oraz jakości i skuteczności przyjętych metod zarządzania ryzykiem.

2.7.2. Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczania ryzyka biznesowego.

W celu zmniejszenia zagrożeń płynących z narażenia na ryzyko biznesowe Bank prowadzi następujące działania:

1. stosowany jest odpowiedni system planowania strategicznego oraz pomiaru i nadzorowania postępów strategii, w tym:

- a) identyfikacji i uwzględniania istotnych zmian otoczenia, wpływających na możliwość realizacji strategii;
- b) zmian ekonomicznych, społecznych, prawnych i technologicznych;
- c) działań konkurencji.

2. proces planowania finansowego, pomiaru wyników i nadzoru nad wykonaniem planów finansowych zapewnia spójność pomiędzy tymi planami a planami strategicznymi;

3. ocenia się narażenie Banku na przyszłą wielkość ryzyka poprzez ocenę wyników testowania warunków skrajnych;

4. dokonuje się oceny istotności ryzyka biznesowego i w razie potrzeby alokuje odpowiednie fundusze własne na pokrycie istotnych strat z tytułu tego ryzyka;

5. zapewnia się odpowiednie szkolenia dla kadry uczestniczącej w zarządzaniu ryzykiem biznesowym.

Bank w 2018 r. podejmował działania mające na celu zapewnienie prowadzenia działalności na bezpiecznym poziomie wynikającym z przyjętych i zaakceptowanych przez Radę Nadzorczą założeń i określonych celów w Strategii działania Banku, Strategii i Politykach zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka oraz w założeniach do Planu finansowego.

2.8. Strategie i procesy zarządzania ryzykiem walutowym (rynkowym).

Ryzyko walutowe jest to ryzyko utraty wartości aktywów, wzrostu poziomu zobowiązań lub zmiany wyniku finansowego w rezultacie wrażliwości na zmiany kursów walut. Zmienność kursów walut związana jest z czynnikami całkowicie niezależnymi od Banku. Zarządzanie ryzykiem walutowym w Banku polega na m.in. zawieraniu transakcji o takiej strukturze oraz warunkach, które w najbardziej efektywny sposób zabezpieczają Bank przed potencjalnymi stratami z tytułu zmian kursów walutowych minimalizując związane z nim ryzyko.

Bank podjął działalność dewizową w 2018 r. i w tym okresie stanowiła ona nieistotną część sumy bilansowej i odgrywała śladową rolę w dochodach Banku. W Banku ryzyko walutowe dotyczy wyłącznie portfela bankowego. Bank nie prowadzi operacji walutowych w portfelu handlowym. Celem zarządzania ryzykiem walutowym jest zapewnienie rentowności działalności walutowej przy określonej,

akceptowalnej przez Bank ekspozycji na ryzyko walutowe rozumiane jako prowadzenie działalności walutowej w ramach przyjętych przez Bank limitów.

W 2018 roku Bank posiadał walutowe aktywa i pasywa w następujących walutach: EUR, USD, GBP. Bank nie udzielał kredytów w walutach obcych.

Bank w procesie zarządzania ryzykiem walutowym dokonuje pomiaru tego ryzyka oraz jego ograniczania poprzez:

- 1) wyliczanie pozycji walutowych netto oraz limitowanie dopuszczalnych otwartych pozycji w poszczególnych walutach;
- 2) wyliczanie pozycji całkowitej oraz ustalenie limitu w odniesieniu do funduszy własnych;
- 3) przeprowadzanie testów warunków skrajnych.

Testy warunków skrajnych dla ryzyka walutowego służą określeniu potencjalnej straty na jaką narażony jest Bank przy wystąpieniu bardzo niekorzystnych (skrajnych) zmian kursów walutowych. Bank przeprowadza testy warunków skrajnych przy założeniu spadku kursu złotego w stosunku do poszczególnych walut obcych o 30% w skali 12 m-cy. Testy przeprowadzane są w dwóch obszarach:

1. poprzez ocenę wpływu spadku kursu złotego na pozycję całkowitą Banku;
2. poprzez ocenę wpływu spadku kursu złotego na wynik z pozycji wymiany.

Główny podział zadań i odpowiedzialności w systemie zarządzania ryzykiem walutowym:

- 1) Rada Nadzorcza – określająca cele strategiczne oraz apetyt na ryzyko w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym w „Strategii zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka (...)”, sprawująca nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem, zatwierdzająca strukturę organizacyjną zapewniającą rozdzielenie funkcji oceny ryzyka od działalności operacyjnej, dokonująca co najmniej raz w roku, na podstawie sprawozdań składanych przez Zarząd oraz wyników kontroli wewnętrznej oceny stopnia efektywności zarządzania ryzykiem walutowym;
- 2) Zarząd Banku - zapewniający zorganizowanie właściwego i skutecznego procesu zarządzania ryzykiem walutowym, w tym zatwierdzający procedury i limity zarządzania ryzykiem walutowym, dokonujący oceny poziomu ryzyka walutowego i podejmujący na tej podstawie decyzje operacyjne i strategiczne;
- 3) W ramach podziału zadań pomiędzy Członkami Zarządu:
 - a) Prezes Zarządu pełniący nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem walutowym, w tym nad organizacją i funkcjonowaniem systemu identyfikacji, pomiaru i kontroli ryzyka oraz systemu informacji zarządczej w zakresie ryzyka walutowego;
 - b) Członek Zarządu odpowiadający za wdrożenie i realizację polityki Banku w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym oraz za projektowanie zakresu zadań, obowiązków i kontroli oraz odpowiedzialności dla poszczególnych komórek/pracowników nadzorowanego obszaru.
- 4) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami – opracowujący zasady pomiaru i kontroli ryzyka walutowego, przedkładający informacje z zakresu analizy poziomu ryzyka walutowego, w tym limitów walutowych, dokonujący okresowych testów warunków skrajnych;

- 5) Zespół finansowo-księgowy – ewidencjonujący i rozliczający operacje walutowe, dokonujący analizy zgodności stanu sald na rachunku nostro Banku, monitorujący bieżącą pozycję walutową i sporządzający codzienne raporty pozycji i limitów walutowych.

2.8.1. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka walutowego.

Bank przygotowuje cykliczne raporty dotyczące ekspozycji na ryzyko walutowe.

Bieżące (codzienne) zarządzanie pozycją walutową Banku dokonywane jest przez Zespół finansowo-księgowy, który monitoruje poszczególne pozycje walutowe i w oparciu o sporządzany dzienny raport zawiera transakcje umożliwiające domknięcie pozycji walutowej do poziomu wyznaczonego limitu.

Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami w okresach miesięcznych sporządza informację dla Zarządu z analizy ryzyka walutowego, w tym z przestrzegania limitów walutowych. Okresowo dokonuje testów warunków skrajnych ryzyka walutowego, którego wyniki przedstawia Zarządowi i Radzie Nadzorczej.

W 2018 r. Rada Nadzorcza otrzymywała syntetyczną informację o ryzyku walutowym w okresach kwartalnych.

2.8.2. Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczania ryzyka walutowego.

Poziom ryzyka walutowego w działalności Banku z tytułu ryzyka kursowego ograniczany jest przez limit maksymalnej pozycji walutowej oraz limity pozycji dla poszczególnych walut. Wysokość limitów jest dostosowana do akceptowalnego przez Radę Nadzorczą apetytu na ryzyko.

W 2018 r. zadania w zakresie monitorowania pozycji walutowej przypisano Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami, który w sposób niezależny monitorował przestrzeganie limitów.

Proces zarządzania ryzykiem walutowym podlega kontroli na poziomie operacyjnym przez upoważnionych pracowników.

Niezależny audyt procesu zarządzania ryzykiem walutowym realizowany jest przez Spółdzielnię Ochrony Zrzeszenia BPS SA.

3. Opis systemu kontroli wewnętrznej.

Bank, zgodnie z przepisami ustawy Prawo bankowe, posiada system zarządzania, na który składają się system zarządzania ryzykiem, system kontroli wewnętrznej, a także odpowiednia polityka wynagrodzeń wspierająca kulturę ryzyka (zarządzania ryzykiem). System zarządzania obejmuje procedury anonimowego zgłaszania wskazanemu Członkowi Zarządu, a w szczególnych przypadkach – Radzie Nadzorczej Banku, naruszeń prawa oraz obowiązujących w Banku procedur i standardów etycznych.

System kontroli wewnętrznej Banku obejmujący wszystkie jednostki/komórki/stanowiska organizacyjne jest dostosowany do charakteru, profilu ryzyka i skali oraz stopnia złożoności działalności Banku.

Zarząd Banku odpowiada za zaprojektowanie, wprowadzenie oraz zapewnienie we wszystkich jednostkach/komórkach/stanowiskach organizacyjnych Banku, funkcjonowania adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej.

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzeniem i zapewnieniem funkcjonowania adekwatnego systemu kontroli wewnętrznej oraz odpowiedzialna jest za monitorowanie jego skuteczności.

Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej są zorganizowane na trzech, niezależnych i wzajemnie uzupełniających się liniach obrony (poziomach).

Na pierwszą linię obrony składa się operacyjne zarządzanie ryzykiem, powstałym w związku z działalnością prowadzoną przez Bank. Komórki pierwszej linii obrony odpowiedzialne są za zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych, w szczególności w procesach biznesowych funkcjonujących w Banku oraz zgodności postępowania z regulacjami.

Na drugą linię obrony składa się zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powołanych do tego stanowiskach/komórkach organizacyjnych niezależne od operacyjnego zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie oraz w ramach systemu kontroli na powołanym stanowisku ds. kontroli wewnętrznej oraz stanowisku ds. zgodności. Druga linia obrony w zakresie systemu kontroli wewnętrznej odpowiedzialna jest odpowiednio m.in. za monitorowanie bieżące przyjętych mechanizmów kontrolnych, przeprowadzanie pionowych testów mechanizmów kontrolnych, ocenę adekwatności i skuteczności mechanizmów kontrolnych, matryce funkcji kontroli, prowadzenie rejestru nieprawidłowości znaczących i krytycznych oraz raportowanie o tych nieprawidłowościach, zapewnienie zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi, prowadzenie rejestru przypadków ryzyka braku zgodności oraz raportowanie o tych nieprawidłowościach.

Trzecią linię obrony, zgodnie z przepisami prawa, stanowi audyt wewnętrzny realizowany przez Spółdzielnię Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS. Audyt wewnętrzny odpowiedzialny jest za badanie oraz ocenę adekwatności i skuteczności mechanizmów kontroli i niezależnego monitorowania ich przestrzegania odpowiednio w ramach pierwszej i drugiej linii obrony, zarówno w odniesieniu do systemu zarządzania ryzykiem, jak i systemu kontroli wewnętrznej.

Celem systemu kontroli wewnętrznej jest wspomaganie procesów decyzyjnych przyczyniające się do zapewnienia:

- 1) skuteczności i efektywności działania Banku;
- 2) wiarygodności sprawozdawczości finansowej;
- 3) przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w Banku;
- 4) zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.

Na wszystkich poziomach, w ramach systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej stosowane są odpowiednie mechanizmy kontrolne lub niezależne monitorowanie ich przestrzegania. Mechanizmy kontrolne przyjęte w Banku wbudowane są w funkcjonujące procesy, czynności,

w codzienną działalność operacyjną Banku. Proces projektowania, zatwierdzania i wprowadzania w Banku mechanizmów kontrolnych jest odpowiednio udokumentowany i umożliwia przypisanie komórkom organizacyjnym odpowiedzialności za realizację zadań w poszczególnych etapach tego procesu.

Za monitorowanie odpowiednio: poziome (weryfikacja bieżąca, testowanie) w ramach danej linii odpowiedzialni są kierownicy jednostek/komórek organizacyjnych oraz pionowe pierwszej linii obrony przez drugą linię obrony odpowiada stanowisko ds. kontroli wewnętrznej oraz stanowisko ds. zgodności. Monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych obejmuje weryfikację bieżącą i testowanie w ramach monitorowania pionowego i poziomego.

Stanowisko ds. kontroli wewnętrznej i stanowisko ds. zgodności w strukturze organizacyjnej Banku podlegają bezpośrednio pod Prezesa Zarządu Banku. W Banku funkcjonują mechanizmy zapewniające niezależność kierującego stanowiskiem ds. kontroli wewnętrznej i stanowiskiem ds. zgodności. Zarząd i Rada Nadzorcza zatwierdzają *'Regulamin systemu kontroli wewnętrznej (...)'*. Osoba reprezentująca stanowisko ds. kontroli wewnętrznej i stanowisko ds. zgodności ma zapewniony bezpośredni kontakt z Członkami Zarządu i Rady Nadzorczej.

Wykryte w ramach kontroli wewnętrznej nieprawidłowości są okresowo raportowane do Zarządu i Rady Nadzorczej wraz z informacją dotyczącą efektów działań podjętych w celu usunięcia nieprawidłowości.

Zgodnie z Umową Systemu Ochrony komórka audytu wewnętrznego przygotowuje syntetyczną informację o najistotniejszych nieprawidłowościach, stwierdzanych w trakcie audytów wewnętrznych i w okresach półrocznych przekazuje do Banku. Bank wykorzystuje ww. informacje w celu poprawy jakości wykonywanych usług i obniżenia poziomu ryzyka prowadzonej działalności.

Rada Nadzorcza dokonuje corocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, z uwzględnieniem wyników audytu przeprowadzonego przez komórkę audytu wewnętrznego.

Analizując wykonanie w 2018 roku zadań objętych Strategią działania Banku i planem finansowym oraz wnioski i ustalenia kontroli wewnętrznych jak i zewnętrznych, Zarząd Banku i Rada Nadzorcza pozytywnie oceniła system kontroli wewnętrznej, uznając, że jest on adekwatny i skuteczny.

4. Informacje dotyczące polityki wynagrodzeń.

Bank realizując zapisy Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 06 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach i wskazaną w niej zasadę proporcjonalności, wprowadził *„Politykę wynagrodzeń (...)”* oraz *„Regulamin wynagradzania osób istotnie wpływających na profil ryzyka w Banku Spółdzielczym w Trzebiezowie”*. Bank zgodnie z wprowadzoną Polityką, kierując się zasadą proporcjonalności i przeprowadzoną oceną kryteriów jakościowych i odpowiednich kryteriów ilościowych określonych w Rozporządzeniu Delegowanym Komisji (UE) nr 604/2014 z dnia 04 marca 2014r., dokonuje analizy stanowisk wymienionych w treści Rozporządzenia oraz określa krąg pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku.

Ponieważ Bank jest działającą na rynku lokalnym spółdzielnią, która nie jest znaczącą jednostką pod względem organizacji wewnętrznej, rozmiaru działalności i ryzyka związanego z prowadzoną działalnością, Rada Nadzorcza Banku ustaliła, iż do stanowisk kierowniczych objętych Polityką zalicza się wyłącznie Członków Zarządu oraz Głównego Księgowego, związanych z Bankiem umową o pracę.

Rada Nadzorcza sprawując nadzór nad „*Polityką wynagrodzeń (...)*” ustala wysokość stałych i zmiennych składników wynagrodzeń Członków Zarządu. Wynagrodzenia osób na stanowiskach kierowniczych ustala Zarząd Banku. Wysokość wynagrodzenia Członków Rady Nadzorczej ustala Zebranie Przedstawicieli. Wynagrodzenie Członków Rady ma charakter stały (brak części zmiennej).

Nadzór nad przestrzeganiem Polityki wynagrodzeń w Banku sprawuje:

a) Walne Zgromadzenie, które na podstawie informacji z oceny funkcjonowania Polityki wynagrodzeń dokonuje corocznie oceny, czy ustalona Polityka wynagradzania sprzyja rozwojowi i bezpieczeństwu działania Banku,

b) Rada Nadzorcza, która zatwierdza Politykę wynagrodzeń, sporządza i przedstawia raz w roku Walnemu Zgromadzeniu raport z oceny funkcjonowania Polityki wynagrodzeń, jak również dokonuje raz do roku przeglądu Polityki wynagrodzeń w zakresie zmiennych składników wynagrodzeń osób, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku, zgodnie z Zasadami Ładu Korporacyjnego. Rada Nadzorcza Banku w trakcie swoich posiedzeń na bieżąco informowana jest przez Zarząd o poziomie ryzyka Banku i na bieżąco monitoruje jego poziom, co umożliwia zastosowanie zasad wynikających z przyjętej Polityki wynagradzania.

Z uwagi na skalę i charakter działalności Bank nie jest zobowiązany do powołania komisji/komitetu ds. wynagrodzeń.

Bank nie korzystał z konsultanta zewnętrznego w zakresie ustalania *Polityki wynagrodzeń (...)* i *Regulaminu wynagradzania osób istotnie wpływających na profil ryzyka (...)*.

4.1. Zasady wypłacania zmiennych składników wynagrodzeń.

Przez zmienne składniki wynagrodzeń rozumie się przyznane nagrody i premie oraz indywidualne uznaniowe świadczenia emerytalne, których wypłata uzależniona jest od oceny pracy oraz wyników działalności. Zmiennych składników wynagrodzeń nie stanowią świadczenia emerytalne przyznane w ramach powszechnego systemu emerytalnego Banku (odprawy emerytalne) oraz wynikające z regulaminów odprawy i nagrody jubileuszowe, z uwagi, iż nie mają one cechy uznaniowości i stanowią części standardowych pakietów dotyczących zatrudnienia.

Przyznane Członkom Zarządu i Głównemu Księgowemu zmienne składniki wynagrodzeń, zostają zdeponowane na indywidualnych nieoprocentowanych kontach.

Wypłata części odroczonej za rok „n”, następuje pod warunkiem uzyskiwania przez Członków Zarządu i Głównego Księgowego pozytywnych ocen efektów pracy zgodnie z zasadami określonymi w Polityce, za trzyletnie okresy oceny:

1) 1/3 część odroczonego składnika przyznanego za rok „n” pod warunkiem uzyskania pozytywnej oceny za lata „n”, „n+1” i „n+2” ,

2) 1/3 część odroczonego składnika przyznanego za rok „n” pod warunkiem uzyskania pozytywnej oceny za lata „n+1”, „n+2” i „n+3”,

3) 1/3 część odroczonego składnika przyznanego za rok „n” pod warunkiem uzyskania pozytywnej oceny za lata „n+2”, „n+3” i „n+4”,

Ocena efektów pracy każdego z Członków Zarządu oraz Głównego Księgowego, pod kątem wypłaty zmiennych składników wynagrodzeń odbywa się corocznie, po zakończeniu roku obrachunkowego (roku „n”), najpóźniej do 30 lipca następnego roku (roku „n+1”).

Wypłata części odroczonej należnej za rok „n” następuje w trzech równych ratach rocznych, w latach „n+3”, „n+4” i „n+5”, w terminie do 30 lipca każdego z tych lat.

Odroczona część wynagrodzenia nie staje się natychmiast wymagalna w związku z rozwiązaniem umowy o pracę.

Wypłata zmiennych składników wynagrodzeń ma formę pieniężną. Nie przewiduje się wypłat w postaci akcji czy instrumentów finansowych.

4. 2. Ocena efektów pracy.

Podstawą ustalania zmiennych składników wynagrodzeń jest nie tylko realizacja celów biznesowych, ale jako nadrzędne uznaje się realizowanie celów bezpiecznego funkcjonowania Banku wyrażających się utrzymaniem ogólnego poziomu ryzyka na akceptowalnym, bezpiecznym poziomie oraz utrzymaniem odpowiednich buforów kapitałowych, zabezpieczających podejmowane ryzyko. W przypadku stosowania zmiennych składników wynagrodzeń zależnych od osiągniętej efektywności, wysokość wynagrodzenia osób, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Banku jest ustalana z uwzględnieniem osobistej efektywności pracy, efektywności kierowanego obszaru, efektywności działania całego Banku.

Oceny efektów pracy Członków Zarządu dokonuje Rada Nadzorcza po zakończeniu roku obrachunkowego, nie później niż do 30 lipca roku następującego po okresie oceny i obejmuje 3 lata poprzedzające dokonywanie oceny.

Ocena wyników całego Banku obejmuje stopień realizacji Planu finansowego, Strategii Banku, ocenę globalną dokonaną przez Spółdzielnię Systemu Ochrony oraz ryzyko płynności rozumiane jako utrzymanie nadzorczych miar płynności.

Wyniki oceny efektów pracy Zarządu za dany okres ogłaszane są w formie Uchwały Rady Nadzorczej.

Oceny efektów pracy Głównego Księgowego dokonuje Zarząd w oparciu o poziom realizacji powierzonych przez Zarząd celów. Kryteria oceny efektów pracy Głównego Księgowego mogą być finansowe i niefinansowe, odzwierciedlające realizację celów wynikających z pełnionej funkcji.

5. Informacje o spełnianiu przez członków Rady Nadzorczej Banku i Zarządu Banku wymogów określonych w art. 22aa ustawy Prawo bankowe.

Członkowie Zarządu Banku i Rady Nadzorczej Banku są objęci oceną w zakresie wiedzy, umiejętności i doświadczenia, odpowiedniego do pełnionych przez nich funkcji i powierzonych im obowiązków, a także rękojmi należytego wykonywania tych obowiązków dokonywaną odpowiednio przez Zebranie Przedstawicieli w zakresie oceny Członków Rady Nadzorczej Banku oraz Radę Nadzorczą Banku w zakresie Członków Zarządu Banku. Ocena ma charakter uprzedni przed powołaniem oraz następczy w trakcie pełnienia funkcji.

Wszyscy Członkowie Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku zgodnie z dokonaną za 2018 rok oceną spełniają wymagania art. 22aa Ustawy Prawo bankowe.

- // -